

*Շովինար Բազդասարյան
Ծովինար Բաղդասարյան*

**ОСЕННИЕ
ЦВЕТЫ**

ԱՇՆԱՆ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

Цовинар Багдасарян
Ծովինար Բաղդասարյան

ОСЕННИЕ ЦВЕТЫ
ԱՇՆԱՆ ԾԱՊԻՐՆԵՐ

Степанакерт
Издательство “Дизак плюс”
Ստեփանակերտ
«Դիզակ պլյուս» հրատարակչություն

ՀՏԳ՝ 821.161.1-1Բաղդասարյան
ԳՄԴ՝ 84(2Ռ-ու)-5
Բ 242

Ծովինար ԲԱԴԳԱՍԱՐՅԱՆԻ
ծննդյան 70-ամյակի
կապակցությամբ
В связи с 70-летием
Цовинар БАГДАСАРЯН

*Գիրքը փապագրվում է Արցախի գրողների միության երաշխավորությամբ
Книга печатается по рекомендации Союза писателей Арцаха*

Թարգմանիչ, առաջաբանի հեղինակ
Սոկրատ ԽԱՆՅԱՆ
Խմբագիր՝ **Վարդան ՀԱԿՈՔՅԱՆ**
Переводчик, автор предисловия
Сократ ХАНЯН
Редактор — **Вардан АКОПЯН**

Բաղդասարյան Ծ.
Բ 242 Աշնանային ծաղիկներ: Բանաստեղծություններ/ Ծովինար
Բաղդասարյան: Թարգմ.՝ Ս. Խանյան.- Ստեփանակերտ:
«Դիզակ պլյուս» հրատ., 2018.- 232 էջ+16 էջ ներդիր:

«Աշնան ծաղիկներ» ժողովածուում տեղ են գտել Ծովինար Բաղդասարյանի քառյակները: Բանաստեղծուիին, հավատարիմ իր ստեղծագործական նախասիրություններին, փառաբանում է հայրենիքը, սերը, ընկերասիրությունը, աշխատասիրությունը, հավատարմությունը մեր ժողովրդի լավագույն ավանդույթներին:

В сборнике «Осенние цветы» нашли место четверостишия Цовинар Багдасарян. Будучи верна своим творческим предпочтениям, поэтесса прославляет родину, любовь, дружбу, трудолюбие и приверженность лучшим традициям нашего народа.

ՀՏԳ՝ 821.161.1-1Բաղդասարյան
ԳՄԴ՝ 84(2Ռ-ու)-5

ISBN 978-9939-1-0719-6

© Բաղդասարյան Ծ., 2018

ОЧАРОВАНИЕ ОСЕННИХ ЦВЕТОВ

Цовинар Багдасарян 70 лет. Однако никто из поклонников ее поэзии не верит в это, так как в ее стихотворениях ощущается весеннее дыхание, оптимизм, доброта, сила противостоять боли, энергия созидания и жизни.

Воистину, это так. Еще в одном из своих стихотворений, обращенных к читателю, Цовинар советует:

*Мир далек от совершенства,
Как и человек...
Найди в этом мире свое место,
Оставь свой неповторимый след...*

И прежде всего сама Цовинар - как гражданин и поэтесса доказала, как можно творческим трудом противостоять непредвиденным ударам и занять в жизни достойное место и положение.

С этой формулой она шагала по жизни, с кристально чистой совестью и гордостью, идя навстречу жизни с распростертыми объятьями и заняв там свое вождеденное лучезарное место.

Цовинар — поэтесса от Бога. Она пишет на русском, но по оттенкам своей эмоциональности, своего внутреннего мира и мышлению, свою судьбой, своей верой и надеждой она армянка. Даже ее имя имеет эпическое происхождение, нареченное именем матери армянских богатырей - женщины божественной красоты. И с осознанием этого Цовинар пишет о матери:

Мать - это Мир, Любовь и Доброта!

Мать ждет ответа:

"За что страдают сыновья,

За что проливаются слезы,

Кому нужна безумная война?"

Люди мира, услышьте ее голос...

Мать - это Мир, Любовь и Доброта!

Цовинар как поэтесса — детище Арцахской национально-освободительной борьбы. Ее знают не только читатели Арцаха и Армении, но и представители литературной общественности Москвы. Известный русский критик Андрей Добрынин писал: «Поэзия Цовинар не кричащая, не пафосная, она идет из внутреннего мира. Даже самое маленькое из ее лирических чувств и эмоций является трепещущим отражением ее колебаний, легким зефиром наших тяжелых дней. Цовинар - ярко выраженный лирик. Ее поэзия не публичная, она требует неторопливого и вдумчивого чтения, и необходимости остаться наедине с ее книгами».

Лестные отзывы о лирике Цовинар высказали блаженные памяти Б. Джанян, Г. Габриелян, А. Ованнисян. Выдающийся поэт В. Акопян писал: «Поэзия - это не только то, что выражается в поэтических словах, а может быть, скорее то, что не высказывается, а проявляется в самозабвен-

ной любви и отношении к стихотворению и прекрасному. Я высоко ценю преданность Цовинар Багдасарян к стихотворной музе. Конечно, это ценное».

Читая стихотворения Цовинар, я четко заметил, что ее стихи точь-в-точь напоминают нежный шепот арцахской природы, который прошел через хлебнувшее горе и мечтательное сердце арцахской женщины. Это всплески жизни и любви, тоски, утраты и горя, ожидания и нежные признания женщины, матери, сестры, любимой, обращенные к людям и миру. Именно это обстоятельство и подсказало мне перевести значительную часть стихов Цовинар, которые размещены в сборнике «Боль, рожденная от счастья».

Теперь Цовинар представляет читателю свою новую книгу - в моем переводе, который я сделал охотно и самозабвенно. Годы никак не отразились на эмоциональности и жизненной философии поэтессы. Это та же творческая натура с непосредственными и

нежными материнскими чувствами к миру и человечеству, любовью и тревогами лирика, со слезами и надеждами, внутренней гордостью, жизненной философией армянки.

В этот раз Цовинар проявила творческую отвагу, дерзнув прибегнуть к трудному жанру четверостишия. И можно сказать, что ей удалось успешно написать свыше ста четверостиший, в которых заметен ее поэтический дар выражения мыслей и переживаний современного человека.

С высоты семидесяти лет она обращается к читателю с увещанием любить родной очаг и дом, любить друзей, быть оптимистом, понимать жизнь и своевременно оценивать ее важные моменты, быть деликатным, зря не обижать близкого человека, украшать жизнь цветами и деревьями, быть скромным, почитать родителей, проявлять заботу о детях и стараться не остаться в одиночестве. Эта мудрость Цовинар актуальна во все времена:

*Не верьте, что женщине хорошо одной,
Не верьте, что она
наслаждается тишиной,
Не верьте, что к одиночеству
привыкла она,
Не верьте — она обманывает
и вас, и себя...*

Цовинар говорит от имени людей созидательных и благодарных. Нужно быть признательным жизни - за то, что она дала и за свои «не зря прожитые годы».

Цовинар не отрекается от своего семидесятилетнего пути и считает, что в душе человека всегда бодрствуют цветы весны, поэтому нужно продолжать ухаживать за ними, собирать их в букет и дарить поколениям:

*Время идет, все меняется вокруг,
Пора и тебе измениться, мой друг,
Не завидовать, не злословить,
Научиться слово доброе молвить...*

С нежностью Цовинар прославляет мать, которая является «факелом совести», родным диалектом. Для матери каждый появляющийся на свет малыш — это целый мир:

*Родился маленький человечек!
Все изменилось вокруг,
И солнце ярче светит,
И глаза у матери горят,
И улыбка не сходит с лица —
Нет предела счастью, нет конца!*

Поэтесса связана с миром незримыми и тончайшими нитями человеческих эмоций. Она советует не играть с огнем, не забывать Божью заповедь - любить друг друга:

*Мир большой... жизнь коротка...
Всех премудростей не постичь,
Лишь только одно усвоила я —
Без любви жить нельзя!*

Цовинар - поэтесса, любящая родину. Все ее мысли связаны с родной страной и отчим домом. И приятно то, что это прекрасное чувство она выражает в виде стихотворных образов:

*Знойное лето,
Земля утомилась от жары...
Вдруг небо покрыли тучи,
Подул легкий ветерок,
Стал виден гор силуэт,
А дождя все нет и нет...*

Но в то же время Цовинар советует жить честно, не быть алчным, эгоистичным, не преклоняться перед чуждой культурой. «Там, где корень мой - не древний, все что, чуждо, то не мое», - пишет поэтесса.

Цовинар убеждена, что человек создает свое время и нельзя говорить: «Мои руки не доходят, моих сил не хватает, у меня нет времени», так как «жизнь приходит и

уходит с размахом, времени мало, а дел — неисчислимо много».

В своих четверостишиях Цовинар создает свои заповеди - с оттенками народных мудростей. Так например: «Подумаем, что будем делать завтра», «Если хочешь жить достойно, проявляй достоинство в своих поступках», «То, что нужно для страны —это моя радуга-дуга», «Любовь не стареет, любовь не умирает... Счастлив тот, кто находит любовь» и так далее и так далее.

Встречая осень своей жизни, Цовинар «не печалится, чувствует исходящий от земли аромат... очарование гор... слышит завет гор» и подтверждает, что «Осень неминуема для всех».

Не надо гневаться, роптать, а следует учиться у нее загадке приукрашивать жизнь добром.

Цовинар- не советчик - пропагандист, своей жизнью и творчеством она всегда была со своей родиной и на правах родной дочери восклицает:

*Я дома, дома...
Я в городе своем...
Мы с Музой снова
Своей жизнью заживем...*

Все читатели Цовинар подтверждают это ее справедливое признание и желают ей доброго здоровья и новых творческих успехов — во славу обогащения нашей современной лирики.

Сократ ХАНЯН

*доктор филологических наук, профессор,
заслуженный деятель НКР*

***ПРИВЕТСТВУЮТ ПОЧИТАТЕЛИ
ТВОРЧЕСТВА ЦОВИНАР***

БУКЕТ С ОСЕННИМИ ОТТЕНКАМИ, БЛАГОУХАЮЩИЕ ВЕСЕННИМ АРОМАТОМ

Приятный сюрприз поклонникам поэзии в очередной раз преподносит член литературного сообщества Арцаха, пишущая на русском языке поэтесса Цовинар Багдасарян, представив вниманию читателя двуязычный сборник стихотворений «Осенние цветы».

Цовинар Багдасарян — тонкий лирик, автор ряда поэтических сборников. Ее изящные стихотворения, пронизанные женской обаятельностью и волшебством, в отдельности и в своей совокупности — это искорки души армянки, испытавшей, но и вобравшей в себя неисчерпаемый свет оптимизма - в противовес тяжелому бремени перенесенных ею лишений и утрат, пережитой скорби и горя. Иногда создается такое впечатление, что поэтесса взвалила на свои хрупкие плечи миссию мифического Антея, стремясь передать искрящийся огонь своей души как можно многим людям, укрепляя их надежду и веру в светлое будущее.

Этим лучезарным оптимизмом пронизан и этот новый сборник поэтессы. В нем обобщенные в виде четверостиший дела не только ласкают взор и душу, но еще и вынуждают задуматься над тем, что ничто не преходяще в мыслях и душе человека - независимо от взлетов и падений жизни, а живет постоянно. Более того, оно в силах пробудить еще и любовь к жизни, если скреплено животворящим триединым замесом - Верой, Надеждой и Любовью.

В дополнение к сказанному отмечу еще и главное, что сборник мастерски переведен одним из патриархов современной армянской литературы — известным литературоведом, поэтом Сократом Ханяном.

С юбилеем Вас, госпожа Цовинар, долгих лет Вам жизни, новых лирических откровений и неувядаемой красоты. Я убежден, что сборник «Осенние цветы» еще одно примечательное пристанище на Вашем творческом пути, букет к юбилею одаренной поэтессы с осенними оттенками, благоухающий весенним ароматом.

Микаэл ГАДЖИЯН
журналист, публицист

ПОЭЗИЯ ДУШИ И СЕРДЦА ЦОВИНАР БАГДАСАРЯН

Поэзию Цовинар Багдасарян отличают прежде всего душевность и предельная искренность. В её стихах нет условностей, за внешней простотой и нехитрой рифмой кроются глубокие и проникновенные личные переживания — отражение прожитых ею радостных и счастливых, грустных и, увы, печальных, трагических дней. При этом Цовинар Минасовну никогда не покидает оптимистичный настрой, она не изменяет своему мировосприятию, по-доброму относится к людям и ко всему окружающему. Вера, Надежда и Любовь никогда не покидают её.

Живя с неизбывной болью потери самых близких людей, поэтесса не перестаёт писать о Любви, Добре и Красоте, находя в них, как признаётся она, спасение и «заново рождаясь». Это любовь к своему

избраннику, к матери, к взлелеянному чаду, к родной земле, природе... Автор пишет:

*«Не торопитесь и не спешите,
Медленно по жизни идите...
Ощутите запах своей Земли...»*

Поэтические строки Цовинар Багдасарян «просыпаются с зарею, умываются росой», она слышит волшебную музыку в шуме реки, журчании ручейка, наслаждается свирелью соловья, её «четыре строчки» всегда с ней... Она старается прожить, прочувствовать каждый миг, данный свыше: «Каждый миг жизни неповторим... Каждый миг жизни дорог для нас...» При этом её «согревают не солнечные лучи, а слова, что живут в груди...» Это тёплые слова Любви и Доброты, ибо «без Любви жить нельзя!»

Годы бессильны перед Женщиной по имени Цовинар:

*«Семьдесят лет, что изменилось вокруг...
Всё то же солнце, те же звезды, луна...
А рядом — все те же верные друзья...
И Земля, забыть которую не в силах я...»*

Поистине, «Любовь не стареет, не умирает, не утихает, не исчезает...»

С этой Любовью в своём большом сердце и живёт Цовинар Багдасарян, сея вокруг себя добро и тепло...

Ашот БЕГЛАРЯН
писатель, журналист, переводчик

ЛЮБОВЬ - КО ВСЕМ

...Своей содержательной жизнью и творчеством Цовинар Багдасарян — женщина и поэтесса отвергает тьму, зло и жестокость. И когда кажется, что вот-вот она не выдержит и сдастся, отступит, сломится, какой-то лучик надежды начинает настойчиво высвечивать в ее душе, да так, что, прилагая невероятные усилия, она обращается к своему верному другу и товарищу — поэзии - как к испытанному средству, спасательному кругу, берется за перо и, уединяясь в храме своей души, молясь про себя, она дарит покой взволнованной душе. Затем она возвращается, вновь обретая себя, гармонию с миром, окружением, природой и жизнью, чуть утратившей для нее яркость своих красок. А потом она снова и снова, и уже в который раз, своеобразно подтверждает давно известную истину:

одолеть горе можно лишь только созиданием.

Цовинар обладает большим даром пользоваться милостями, дарованными ей Богом: быть женщиной, матерью, бабушкой, любимой дочерью, сестрой, другом и уметь любить, тосковать, верить и, в придачу ко всему этому, еще и выявить из пепла чистоту души и с улыбкой встречать новый день, осмыслить и украсить его и продолжать любить, любить, любить...

Карине АЛАВЕРДЯН
филолог, театровед,
заслуженный деятель культуры НКР

**Здравствуйте, дорогая
Цовинар Минасовна!**

В моих глазах Вы всегда были недостижимым идеалом женственности и красоты. Прочитав Вашу книгу, я поняла, что не ошибалась в вашем бессмертном имени — Женщина, женщина-поэт, так просто, но вместе с тем необыкновенно осмысленно пишущая о жизни, любви, о женщине.

Ваши стихи очень близки мне, ведь переживания, чувства, эта тихая грусть, описанные в них (Утопи меня море! Срази меня гром! Не могу я вырвать из сердца любовь!), знакомы каждой женщине, любившей, любимой.

Мастера коротких рассказов Эдгар По, Л. Енгибаров необыкновенно точно выражали чувства на бумаге и что самое главное - так лаконично, вместе с тем широко охватывая сущность человеческую. Мне очень нравится этот жанр, это еще одна

причина, почему мне так близки ваши стихи. Ведь это надо иметь талант сказать все в четырех строках:

*Мир тесен, невелик
И я убегаю,
Где наедине с тобой
Я, как снежинка, таю...*

Сколько чувств и эмоций таится в этом четверостишье, это можно сказать человеку, который очень дорог сердцу, для которого ничего не жаль.

Любовь вкупе с болью, казалось бы, не совместимы, но это прекрасное сочетание, мне очень понравилось:

*Я любила, любя,
Я искрилась любовью,
Но она для меня
Обернулася болью.*

И опять этот взрыв эмоций, это глубокое переживание женщины:

*Я бурею стала,
Ураганом, грозой,
Снежной лавиной,
Метелью, пургой...*

При чтении дух захватывает от ярких вспышек женского сердца.

*Играла скрипка,
Струны ее
Вскрывали раны
Сердца моего...*

Я не забуду наш разговор. Вы вселили в меня часть Вашего неутомимого оптимизма. Нельзя жаловаться на жизнь, это бесценный дар свыше.

*Поклонись судьбе
И не ропщи.
За все, что дала она тебе
Спасибо ей скажи.*

Я считаю, что это стихотворение я прочитала очень вовремя, оно придало мне силы и уверенность в завтрашнем дне.

Теперь я могу сказать спасибо судьбе и очень хочется поблагодарить Вас, уважаемая Цовинар Минасовна, за то, что Вы излучаете такой необыкновенный свет и дарите людям тепло Вашими искренними и живыми стихами. Я уверена, многим они помогают не опускать руки, многие цитируют их, ибо они как нельзя лучше показывают светлые стороны нашей жизни, их берегут в сердцах влюбленных — ведь строки Ваших стихов — это шепот любви, вечного чувства человечества.

Я желаю Вам новых творческих полетов, не славы, нет, не она Вам нужна, Вы дарите людям надежду и добрые чувства, а это самое желанное призвание поэта, Женщины-поэта:

*Стихам моим немного лет,
Они сединою не покрыты
В них нет сражений и побед,
Они — моя обитель...*

*Искренняя Ваша почитательница
Жанна*

Мои четыре строчки, рождаясь в душе,
Просыпаются с зарею...

умываются росой...

Мои четыре строчки всегда со мной...

Если семьдесят стукнуло тебе,
И жизнь любить ты не перестала,
Если природа благосклонна к тебе,
То Бога гневить тебе не пристало...

Я дома, дома...
Я в городе своем...
Мы с Музой снова
Своей жизнью заживем...

Семьдесят лет, что изменилось вокруг...
Все то же солнце, те же звезды, луна,
А рядом — все те же верные друзья
И Земля, забыть которую не в силах я...

Высоко, высоко над городом моим,
На вершине холма крест стоит большой,
И кажется мне он стоит неспроста,
Видно, прикоснулась к нему Божья рука...

Я обещала стихам своим
С грустью попрощаться,
Приласкать их, приодеть,
Чтоб легче было их прочесть...

Сколько слов в душе накопилось,
Сколько стихов — не удержать...
Отпущу я их на волю, научу летать,
Чтоб легче стало душе моей,
Чтоб увела их стая журавлей...

Каждый миг жизни неповторим,
Порой забываем, иль верить не хотим...
Каждый миг жизни дорог для нас,
Когда седина на висках
и морщины у глаз...

Снова в «гордом» одиночестве я,
Снова отделилась от меня Земля,
Снова я витаю в облаках,
Снова провожаю огненный закат...

Нет! Я плакать не буду и тебе не позволю,
Хватит душу терзать, отпусти ее на волю,
Пусть летит она, пусть улетает...
Поверь мне — жизнь всегда побеждает...

Мелодия души...
Как не просто услышать ее,
Как не просто ключ к ней найти,
Сыграть на ее струнах и тихо уйти....

Слово лечит, слово калечит,
Дарите слово, без слов —
Глазами, устами, душой и сердцем...
Не обливайте слово грязью и перцем!

Я часто брожу по лесам, по полям,
по долинам...

Я в мыслях часто лечу
на воздушных перинах...

Я вижу моря, океаны, ручейки...

Я заново рождаюсь от этой красоты...

А просыпаюсь в мире суеты...

Лето не хочет уйти, место свое уступить,
Земля высохла от тоски,

а осень еще в пути.

Ей надо красоту навести,

деревья приодеть,

Чтоб себя показать

и на людей посмотреть...

Свежо и прохладно в мыслях моих,
Где каждое утро рождается мой стих.
Он улыбается и плачет, как малое дитя,
И от счастья на листочек падает слеза...

Красивая женщина...
Губы сомкнуты, словно на замке,
Бровь приподнята, смотрит свысока...
И вмиг исчезает ее красота...

Мой дом — моя крепость, вся жизнь моя,
Где живет и витает тень твоя...
Мой дом — моя крепость, память моя,
Какое счастье, что в нем я не одна...

Не верьте, что женщине хорошо одной,
Не верьте, что она
наслаждается тишиной,
Не верьте, что к одиночеству
привыкла она,
Не верьте — она обманывает
и вас, и себя...

Семь изумрудных камней у меня,
Они подобны солнечным лучам,
Они светят, согревают... и шалят —
У меня семь изумрудных внучат!

Дарите детям любовь...

Любовь к внукам — неопишуемое чувство... Это необычный мир... Общаясь с ними, мы мысленно возвращаемся в детство... Вспоминаем свою юность, свою молодость, свою первую любовь...

В их мире нет всего того, что с годами отравляет мир взрослых... нет лжи, злобы, ненависти, зависти, жадности...

Это мир, в котором доминирует чувство любви... Порой мы отдаем им то, что сами

не испытали, чего у нас не было, чего мы были лишены... Они всего этого не знают, не понимают.... Они живут в другом мире, в другое время... Но во все времена они нуждаются в ласке, любви, понимании...

Ценности в жизни меняются, обретают иной смысл... Но одно бесспорно остается — это любовь, это доброта... И дети без слов чувствуют их, тянутся к ним...

Щедро и не скупясь дарите и прививайте им эти чувства... Чтобы с годами они не потеряли свою ценность, не испарились и не исчезли...

Дочка... Она все замечает,
От нее не скроешь ничего,
Она тебя без слов понимает,
Ей хватает взгляда одного...
Всем вокруг она дарит тепло,
Она всегда рядом, никак без нее!
И я как мать прошу тебя, Боже,
Береги ее и будь с ней осторожен!

Сын... Он повзрослел и поседел,
А мать его сыночком называет...
Пусть он в чем-то не преуспел,
Главное для матери — он жив и цел.
Он встречался со смертью не раз,
Прошел нелегкий, тернистый путь.
Ее любовь спасала его не раз,
Она помогает ему и сейчас...

Жизнь! Спасибо тебе —
За счастье, за слезы мои,
За небо, за солнце надо мной,
За тех людей, что, увы, под землей...
Спасибо за сегодняшний день,
За всех моих родных и друзей.
Спасибо, жизнь, за твои дары,
Спасибо, жизнь, за годы мои...

Человек по жизни одинок,
Он душу настезь не откроет,
От чистой правды он далек...
Человек по жизни одинок...

Мать к сыну собралась,
Соскучилась по внукам...
Но дети в гости собрались,
И мать оставили одну...
Всю ночь проплакала она,
Подушку мокрою обняв....
А дети спали крепким сном,
Так ничего и не поняв...

Хожу по улицам своим, гляжу
на горы свои,
Смотрю на звезды по ночам —
и они мои...
Встречаю рассвет, провожаю закат...
Я люблю жизнь и не хочу
смотреть назад...

Не спится Музе моей,
Стихи мои рождаются с ней,
В них частица ее восторженной души,
Я благодарю тебя, Муза, за мои стихи...

Мой младший сын...
Я маленькая рядом с ним,
Но сердце большое у меня:
«Сынок, где бы я ни была,
Сердце мое стучит для тебя...»

Дождь, будь другом моим,
Все печали унеси,
Землю влагой напои...
И уснула я под шум дождя —
Он услышал, услышал меня...

Снова утро наступило...
Словно не было грозы и ливня,
Словно не дрожала Земля,
С добрым утром, Земля моя...

Помните о детях на Земле,
Они ни в чем не виноваты,
Зло шагает по Земле —
Берегите мир на планете...

Не держи обиды в себе,
Не храни их в памяти своей,
Забрось их далеко, далеко,
Чтоб жилось тебе легко...

Мать... она страдает молча,
Она прощает все и всех,
Обиды превращая
В горький смех...

Я не прощаюсь,
я просто ухожу...
Чтоб не разрушить мир,
в котором я живу...

Время идет, все меняется вокруг,
Пора и тебе измениться, мой друг,
Не завидовать, не злословить,
Научиться слово доброе молвить...

Мама... мама...
Она повсюду с тобою,
Неважно сколько ей лет...
И как давно ее рядом нет...

Меня согревают не солнечные лучи,
А слова, что живут в моей груди...
Это теплые слова и зовут их
Любовь и Доброта...

Мама...
Первый лепет, первое слово.
Мы повторяем его снова и снова,
С годами мы ей изменяем,
Стыдимся своих чувств,
Лишь в памяти храним и лелеем,
Боимся сказать об этом вслух.
Когда седеем, взрослеем,
Мы горько об этом жалеем,
Мы вспоминаем мамины глаза,
Откуда украдкой катилась слеза.
И от любви, обиды и тоски
Слышен словно в детстве лепет:
«Мама, мамочка, прости...»

Армянский дудук...
Мелодией души я ее называю,
Он растворяет все звуки вокруг,
Сердце замирает, слезы текут...
О, волшебный армянский дудук!

Человек, я подарил тебе
Необъятное небо,
Солнце, звезды, луну,
Океаны, моря, луга и поля...
Чего же еще ты хочешь от меня?

Родился маленький человечек!
Все изменилось вокруг,
И солнце ярче светит,
И глаза у матери горят,
И улыбка не сходит с лица —
Нет предела счастью, нет конца!

Есть человек и нет человека —
Все сваливают на Бога...
А ведь к людям вела его дорога,
Так вините себя, а не Бога...

Мама... она одна у всех людей...
Сколько нежных слов мы посвящаем ей,
Сколько теплых стихов и чудных песен...
Мама — это лето, зима, весна и осень...

Родина моя,
Я прощаюсь с тобою
И вновь возвращаюсь...
И так уже много, много лет...
Дороже тебя нет и нет!

Дождь... все вокруг спешат,
Укрыться от него хотят...
Вдруг в памяти моей всплыло,
Как в детстве я по лужам ходила...

Я часто во сне улетаю...
Улетаю далеко, далеко,
А когда просыпаюсь,
Вижу сломано мое крыло...

Вера, луч надежды даны нам от Бога,
Не позволяйте им угаснуть снова...
Мы в Его власти, забыть не должны,
Чтоб жить на Земле без чувства вины...

Осень у порога моего,
Стучится, чтоб пустила я ее,
Но некогда мне, я не впускаю никого,
Я не боюсь, просто время не подошло...

Мы встретились с нею осенней порою,
Тотчас же, без спора осень отошла,
В ней было столько жизни и света,
Что казалось весна к нам пришла...

Годы идут, родители стареют,
Становятся малыми детьми...
Они так же нуждаются
В помощи, в ласке и любви...

Мир большой... жизнь коротка...
Всех премудростей не постичь,
Лишь только одно усвоила я —
Без любви жить нельзя!

Жизнь сурова и несправедлива,
В ней столько горя, столько обид,
Но мы возвращаемся к ней снова
И снова готовы ее простить...

Услышать тишину и музыку в душе,
Услышать шум ветра и листьев в росе,
Услышать все это и насладиться ею —
Я счастьем зову... я общаюсь с нею...

Знойное лето,
Земля утомилась от жары...
Вдруг небо покрыли тучи,
Подул легкий ветерок,
Стал виден гор силуэт,
А дождя все нет и нет...

Не торопитесь и не спешите,
Медленно по жизни идите,
Ощутите запах своей Земли,
Посмотрите на облака, что вдали...
Не торопитесь и не спешите,
Землю свою берегите...

Мы бережно относимся к деньгам
И счет ведем исправно,
Но забываем о своих годах
И о беспечно прожитых днях...

Волшебная музыка... слышу,
Как шумит река, как журчат ручейки,
Как играет свирель, как поют соловьи...
Играет музыка... музыка для души...

Никогда не говори: «Никогда»
И ничему не удивляйся...
Жизнь справедлива не всегда,
Но не ропщи, не возмущайся...
Жизнь — сложная штука,
Жизнь — это наука...

Суета...
Сколько времени мы тратим зря,
Сколько ненужных визитов,
 пустых разговоров,
Сколько острых, недобрых взоров...
Где вы, друзья,
 с кем можно посидеть до утра,
Послушать музыку, прочесть стихи
И нехотя... с улыбкой уйти...

Бог мой, я знаю, что Ты рядом со мною,
Что Ты оберегаешь меня,
Что родилась я под счастливою звездою,
Что я царица и Твоя раба...

Последний месяц осени,
То холодно ему, то грустно,
То торопится он, то не хочет уйти...
Последний месяц осени и зима в пути...

Ты понял жизнь, когда она прошла,
Когда так мало от нее осталось,
Когда на висках твоих седина...
Когда за спиной вся жизнь твоя...

Что со мною... прозрела ли я?
Мысли — словно плывучие облака,
Уходят и возвращаются вновь...
Словно не затихшая любовь...

Женщина должна быть сильной,
Чтоб выдержать удары судьбы...
А я хочу быть женщиной слабой,
Чтоб меня на руках несли...

Я ждала звонка,
День прошел в ожидании...
Я потеряла его навсегда...
Осталось лишь разочарование...

Зима... снег, ветер, метель...
Все скоро утихнет, снег растает —
Весна об этом прекрасно знает...
И в тепле, под снежным покровом,
Она спокойно засыпает...

Все некогда, все руки не доходят —
Так при встрече говорят...
А жизнь стремительно проходит,
Не остановить ее, не вернуть назад...

Не вините, не осуждайте мать,
Даже если она виновата,
Она под сердцем носила вас,
А ваша жизнь — за все оплата...

Не могу объяснить, понять,
Что порой творится со мною,
Не могу тебя забыть, простить,
Что сегодня ты не рядом со мною...

Если деньги — смысл жизни,
Если молишься и думаешь о них,
Если счастье стало привидением...
Бог мой, мне жаль людей таких...

Вот и Новый год прошел...
Еще на год мы старше стали,
От праздничных столов немного
 подустали...
Все встало на свои места,
 и опять тишина,
Она порою так нужна,
 чтоб задуматься над тем,
Что ушло навсегда...
А что осталось для завтрашнего дня...

Я свободу потеряла,
Зависла в пространстве...
Я себя не узнаю, я словно в транс...
Мне свобода нужна
не для себя, а для пера...

Сколько можно вместить
В мои четыре строчки...
Если их прочесть, полюбить,
Они раскроются, словно почки...

Сердце женщины — океан...
Бескрайний, безбрежный...
Оно растворяется в нем,
Словно в мир бесконечный...

Жизнь не бесконечна,
Есть начало, есть конец...
Можешь жить беспечно,
Тебе держать ответ...

Не каждая оставит след в душе,
Не каждая искренне рада встрече,
Не с каждой можно душу открыть,
Не каждая может красиво дружить...

Чем дальше от тебя,
Тем сильнее я люблю тебя...
Люблю твой закат, твой рассвет,
Люблю мой дом, моих друзей...
Люблю твое солнце, звезды, луну,
Что светят и греют Землю мою!

Быть женщиной — значит жить,
Любить, а иногда и грустить...
Быть нежной, ласковой, любимой,
Быть доброй, сеять мир и покой...
Женщина — должна быть такой...

Вот я и дома — знакомые стены,
Знакомые тени, знакомые лица...
Вот я и дома —
на Земле своей снова...

Если утро улыбнется тебе,
Ты улыбнись и вспомни обо мне...
Не делись, не вини, не обсуждай,
Словно в церкви меня повстречал...

Я в сердце храню образ матери моей...
Сколько доброты и любви было в ней...
Может, поэтому я сторонюсь
Злых и недобрых людей...

Город мой!
Сколько в нем добрых людей,
Сколько в нем верных друзей,
Сколько счастливых дней...
Храню я их в памяти своей...

Я не прощаюсь, не уйду,
Я все время чего-то жду...
Может, чуда, всплеска души...
Но я тороплюсь, мне надо идти,
Я не могу свернуть со своего пути...

Каждый день и каждое утро —
Счастье и радость для нас,
Когда исчезает ночная тень,
И вновь приходит новый день...

Я всех за все прощаю,
Простите и вы меня...
Хотя за что, не знаю...
Но все равно,
Простим друг друга любя...

Я чувствую запах моей Земли,
Я ощущаю дыхание ее гор,
Я пьянею от любви,
От ее безумной красоты...

Когда мне не спится, я не грущу,
Смотрю на звезды, ищу свою...
Люди рождаются, гаснут и уходят,
А звезды, мигая, все светят и светят...

Осень приходит ко всем,
Без стука, без звонка...
Ты на нее не сердись,
Ты мудрости от нее наберись...

Ты — женщина...
Помни об этом всегда,
Помни до поздней осени...
Женщину украшает и седина,
Если от природы она ею рождена...

Весна...
После долгой зимы,
Холодных дней и ночей,
Хочется прихода весны
И теплых весенних дней...

Стихи мои взрослеют,
Со мною по жизни идут,
Они мою жизнь украшают,
Остыть к ней мне не дают...

Где бы я ни была по воле судьбы,
Мне безумно хотелось в дом свой войти,
Постоять у окна, усталость встряхнуть,
Посмотреть на горы, рукой им махнуть,
Закрывать глаза, вдохнуть глубоко
И в мыслях уйти далеко, далеко...

Я обещала стихам своим
С грустью попрощаться...
Я знаю, все мы этого хотим,
И всем нам надо постараться
Забросить сети далеко,
Убрать с дороги ненависть и злобу,
Открыть настежь окно,
Чтоб не испортить в доме погоду...

«Женщина-осень» — так меня зовут...
Мне нравится не очень,
Она наводит на грусть...
Хотя осень золотая, нарядная такая,
Мудрая, тихая, добрая и красивая...
И с ней рождаются стихи —
От нее не скрыться, не уйти...

Я Есенина понимаю,
Я Шираза обожаю,
Я Малинина люблю,
А от Дживана с ума схожу...

Спасибо тебе человек, седой,
умудренный годами...
Спасибо, что говоришь ты моими
устами,
А я смотрю на мир твоими глазами...
Спасибо тебе человек, седой,
умудренный годами...

Эти четыре строчки были посвящены Армену Хачатуровичу... Они родились из чувства благодарности за интерес к моему творчеству, за веру в меня, за его доброту... А сколько наставлений, сколько добрых советов, сколько интересных бесед о поэзии, о ее призвании... Не каждый день и не каждому суждено встретить в своей жизни такого кристально чистого, талантливого и скромного человека, личности с большой буквы... Светлая память светлomu человеку!

Любовь не стареет, не умирает,
Не утихает, не исчезает...
Любви много не бывает,
Счастлив тот, кто ее испытает...

Восьмое марта на календаре,
А я смотрю на него и говорю себе:
«Он всего лишь цифра, он тебе не указ...»
Я повторяю это каждый год и каждый раз...

Что пожелать вам, женщины мои,
В этот день любви и красоты,
Что пожелать вам в наши дни?
Первое — чтоб не было войны...
Затем — немного счастья и любви,
Нежности, душевной теплоты...
Женщина! Стихи мои о тебе...
Не забудь... и о женской красоте!

Осенние цветы... пахнут по иному...
Они живут и грустят, по другому...
Они смотрят задумчиво и долго...
Они говорят и думают, молча...
Они не спят, улыбаясь страдают...
Они боль свою, в стихах скрывают...
Осенними цветами, себя называют...

За эти несколько дней
я целую жизнь прожила,
Везде и повсюду со мною были друзья,
Я ощущала их плечо...
они — богатство мое!
Ни с чем не сравнимое, не купленное,
А заслуженное годами жизни моей,
Бог мой... спасибо за моих друзей...
Сегодня я крылья обрела,
взлетела ввысь,
Куда лечу я иногда,
когда приходит весна...
Спасибо вам, мои добрые
и верные друзья!

Земля моя...

Добрая, теплая, мудрая...

Земля моя, похожа на мать...

Земля моя, нежная, душистая...

Она меня может понять...

И где бы я ни была...

по ней тосковала...

Кусочек времени, я ей задолжала...

Сестричка моя...

Иногда мне хочется,

тебя мамой назвать...

Иногда мне хочется,

тебе спасибо сказать,

Что сегодня всем нам,

ты заменила мать...

Спасибо маме моей, что тебя родила!

Спасибо Богу! Я люблю тебя!

*Сынок, чувство вины сопровождало бы
меня всю оставшуюся жизнь... Стихи - это
дар, ими надо делиться с людьми... Быть
может, кому-то они помогут в пути...*

На пожелтевших страницах
Я прочла твои стихи...
Они ожили, себя обрели,
Они ни в чем не виноваты,
Они — крик твоей души...
Они о жизни, о любви...
Сынок... прости их, прости...

Как трудно жить, когда тебя не
понимают...

Вся радость жизни, в нем заключена —
Уметь понять, простить и помнить,
И вновь судьба приблизит нас...

Вся жизнь — игра, а мы — артисты,
И каждый роль свою несет...
Как хорошо, когда мы чисты,
И в сердце кошка не скребет...

Придет пора, в чем я уверен
Любовь и Вера нас спасут...
И боль в душе не бесконечна,
И годы жизни истекут...

Надежда жить нам помогает,
Любовь прощает нам грехи...
Спасибо Вам, за все на свете,
Ты, мама милая, прости...

Амаяк Багдасарян
06.11.98г.

Когда печаль душой владеет,
Когда все мысли лишь о ней,
Старайся, друг мой, быть сильнее,
Сильнее мук в душе твоей...

Душа слаба, когда надежда
Не светит больше, как огонь...
И мысли наши так бессильны,
Как солнца луч туманным днем...

Душа одна, а мыслей много
И звезд в ночи не сосчитать,
Им нет преград и нету силы,
Что может их вернуть назад...

В душе надежда много значит,
Она упорна и сильна.
Надежда жить нам помогает,
Она как воздух нам нужна...

*Амаяк Багдасарян
04.01.99г.*

Дни летят, как в небе облака,
И ветер подгоняет их слегка
И гонит их на край Земли,
Где нету веры и любви...
Там нету солнца и тепла
И нету правды... там беда...
Она правитель черных дней,
Обман и ложь всегда при ней.
Но стану я от бед сильней,
Грозой и бурей, повольней...
Я стану тучей потемней,
И грянет гром в душе моей,
И ветер беды унесет,
Дождем все горечи сметет,
И гром растает, словно лед,
И ясный день наступит вновь...
Пусть жизнь сурова и сложна,
Она у каждого одна.
Так будем ею дорожить —
Мечтать, любить и мирно жить!

Амаяк Багдасарян
04.01.99г.

Здравствуй, Мама, моя дорогая!
Вновь тебе посылаю письмо...
Я хочу, чтобы в нескольких строчках
Принесло тебе радость оно...

Как я часто тебя вспоминаю...
Сердце рвется от боли в груди!
Я вернусь, моя милая Мама...
Я вернусь, ты меня только жди...

Знаю я, ты меня сильно любишь,
Верю, ты меня будешь ждать...
Пусть снежинка пушистого снега
Поцелует тебя за меня...

Амаяк Багдасарян
13.01.99г.

С Новым годом поздравляю!
Счастья всем нам я желаю,
Всем здоровья и любви,
Чтобы сбылись все мечты...

Новый год, любви надежда,
Духом вместе мы всегда...
Шлю я вам привет свой нежный
И любви милейшие слова...

Новый год, любимый праздник,
Много радости несет,
Все печали и невзгоды
Разом вместе унесет...

Все в душе — мечты и цели,
Новый год приблизит к нам.
Я желаю, всем им сбыться...
Ваш Амо! С любовью к вам!

Амаяк Багдасарян
13.01.99г.

Мысли, как ветер, как ураган,
Двигают нами словно вулкан,
Жизнь наша щепка в горящем огне,
Так будем сильнее духом, в мечте...

Надежда и Воля — спасательный круг,

Так будем сильнее, мой милый друг.
Солнце и воздух помогут в пути,
Без них, без любви далеко не уйти...

Я верю в Победу, я верю в Любовь,
Спасибо родным, да поможет нам Бог...

Амаяк Багдасарян
13.01.99г.

И снова ввысь стремлюсь, я полон веры,
И вновь надежда теплится в груди,
Я так хочу тебя увидеть снова...
И алых роз в подарок принести...

Любви слова, как нежное журчанье,
Словами все не высказать никак...
Есть только ты, в душе воспоминанья
И теплые слова твои в стихах...

Нам солнца луч дорогу освещает,
И ветер путь укажет нам всегда,
И матери любовь нас защищает,
И близких дух поможет нам в мечтах...

Амаяк Багдасарян
13.01.99г.

Все наши беды и печали
Имеют корни долгих лет,
И нашу жизнь они решали
Еще до появления на свет...

Одно лишь слово много значит
И в жизни все имеет толк...
Нам души предков предсказали
И дали нам судьбы урок...

И я прошу у них прощенья
За боль обид далеких лет
И чтобы дали озаренье,
Ведь в прошлое дороги нет...

Все в жизни связано друг с другом:
Характер, психика, судьба...
И чтобы мир кругом исправить,
Начать нам следует с себя...

*Амаяк Багдасарян
07.02.99г.*

Нам хватит горя и печали,
Пусть жизнь развеет этот плач...
Ты помнишь, мы с тобой мечтали?
Пришла пора и нужный час...

Пусть боль уйдет из нашей жизни,
Наступит день моей мечты...
Мы будем вместе, как желали,
Чтоб жить для радости семьи...

Ты счастье духом заслужила,
И пусть звезда твоя горит!
Ты жизнь любить нас научила,
Так будем ею дорожить...

Я верю в дух твой закаленный
И верю в силу добрых слов...
Пусть солнца луч раскрепощенный
Дает лишь радость и любовь!

Амаяк Багдасарян
07.02.99г.

Нет слаще слова, чем свобода,
И нет роднее слова мать,
И все, что нам дает природа,
Не так легко порой понять...

Не все, что видим мы — реальность
И правда — разная порой,
И много слов — увы, банальность,
И важничает цифра ноль...

Одна лишь цифра много значит,
И в жизни миг решает все...
Вот бы поймать его, как мячик
И метко бросить в «три очко»...

*Амаяк Багдасарян
09.02.99г.*

Не верь тому, кто много обещает,
Не тот умен, кто много говорит,
И прав не тот, кто много знает,
А тот, кто знает и молчит....

Амаяк Багдасарян
10.02.99г.

Дорогая и милая Мама!
Я желаю тебе в этот день,
Чтоб сбылись твои желанья,
А печали исчезли, как тень...

Чтоб жила ты счастливо и долго,
Чтоб хватило здоровья и сил...
В общем, самого лучшего только
От души желаю! Твой Сын...

Амаяк Багдасарян
08.03.99г.

Любимые... не умирают,
Они лишь покидают нас
И вечно с нами пребывают
Хотя не видит их наш глаз...

Нам души близких помогают,
Они, как ангелы, везде,
И мысли наши направляют
К свято лелеемой мечте...

Любовь свята и бесконечна,
Она правитель наших душ...
Чтоб жизнь прожить достойно, честно
Любить должны — вот верный путь!

Амаяк Багдасарян
24.05.99г.

Нам помнить надо все, что было
И не жалеть о пройденном пути,
Ведь все, что было — так нам мило,
Дает нам радость и мечты...

Воспоминания — судьбы уроки,
Они дают нам понимание,
Что два раза в ту же реку не войти —
Вся жизнь у нас лишь ожидание...

Нас трудности пусть закаляют,
Без них, как в море без волны,
И жизнь ценить нас заставляют,
Без них не может быть борьбы...

Чтоб в жизни многого добиться,
Стремиться к цели нужно нам...
И обязательно учиться,
Все в жизни легкое — обман...

Амаяк Багдасарян
24.05.99г.

Пусть дни твои летят, как облака,
Пусть ветер подгоняет их...
Жизнь ранила тебя слегка,
Но не сердись, она не со зла...
Ты видел ужасы войны...
Остался за отца...
Злые духи сети сплели...
Но Богом я клянусь,
Мой сын, достоин любви!

03.07.99г.

Сон ушел от меня... все мысли о тебе,
Ночь отличить от дня стало трудно мне...
Но сон вернется вместе с тобой,
Мать снова уснет, довольная судьбой...

03.07.99г.

Жизнь — это игра...
Нас создали шутами,
А кто-то свысока
Шутит над нами...

А мы смеемся, страдаем...
Мы строим, а потом ломаем...
Все это мы жизнью зовем...
Многого, увы, не понимаем....

05.07.99г.

Иногда, чтоб уйти от суеты,
От жизни мирской,
Ты на небо посмотри —
Свой необычный мир открой.

Там плывут облака,
Пленя красотой,
И так захочется тебе
До них дотронуться рукой...

Ты с ними уплывешь
В те далекие дали,
Где снова обретешь
Все, что у тебя отняли...

И в неволе станет вольготно,
Зло уступит доброте...
Рай наступит и в темнице —
Рай рождается в душе...

03.07.99г.

ПРОЗА

Это мой мир...

...мир, где светит ласковое, теплое солнце... где небо усыпано яркими, мерцающими звездами... где лунная ночь приходит на смену уставшему, утомленному дню... где небо покрыто легкими облаками, с которыми, безвозвратно летят наши годы... где зимой Земля укрывается белой пушистой шубкой, а весной — цветущие поля, луга, а летом — бескрайнее, манящее море, бегущие вприпрыжку ручейки, поющие, соловьи... где осенью деревья наряжаются в пестрые и яркие наряды...

Я прожила лето, весну... Сейчас я в осени живу и так красиво с ней дружу... А до зимы мне далеко, о ней и думать не хочу...

Этот мир — дар нам от Бога... Живите подольше в этом мире сегодня... А каким он станет завтра — это забота не только Бога...

Поэзия и искусство неизбежны... Они — язык общения между людьми на нашей планете! Только через них мы можем увидеть, передать, услышать и почувствовать биение сердца и волнение человеческой души... Только им она позволяет прикоснуться к ней, к ее самым загадочным уголкам, и только через них мы чувствуем и понимаем, что мы не одиноки на Земле, что мы любим, тоскуем, страдаем, одинаково... И всех нас одинаково волнует будущее нашей Земли...

Все проходит... и детство, и юность... С тобой остается только память... Она становится длиннее, а жизнь короче... Время неумолимо, оно отдаляет прошлое, и последнее становится недостижимым, подобно облакам, парящим высоко в небе... Не достать и не дотронуться...

Проходят годы... Жизнь словно непрочитанная книга, до конца неосмысленная... Каждая ее страница — твой пройденный, безвозвратный путь... Он может быть гладким или тернистым... Главное, обращившись назад, запомнить и улыбнуться всему тому светлому, что было в твоей жизни... С годами воспоминания становятся более яркими, осмысленными, а некоторые события неразгаданными...

Неважно, где ты оказался по воле судьбы, куда забросила тебя жизнь, какие сюрпризы и испытания она тебе готовит...

Важно, что сегодня, сейчас ты здесь... Ты ходишь по своей Земле, ты встречаешь своих друзей, смотришь на узорчатые горы, вдыхаешь чистый, горный воздух, наслаждаешься родной природой и восстанавливаешь в памяти счастливые дни и мгновения...

Мир, в котором я живу...

*Одно сохранившееся в памяти событие...
Оно гложет душу, оно напоминает мне,
Что спускаться с облаков не надо...*

Это было летом... Мы с друзьями решили поехать отдыхать в Джермук семьями, вместе с детьми. Собралась веселая компания...

Прошла неделя, мне стало чего-то не хватать... Я вдруг поняла —уединения... И я часто отрывалась от компании и просто бродила, находила красивые места, и от этой красоты в душе творилось непонятное. Слова теснились в груди и пытались вырваться наружу, как дитя, которому через девять месяцев становится тесно, и оно с криком появляется на белый свет...

Мое «дитя» рождалось на свет в виде робких и волнующих душу стихов, со слезами, которые катились по щекам и которым я не могла дать объяснение. Я пряталась от любопытных взглядов,

которые пытались понять мое частое исчезновение... Только Он чувствовал и всячески старался предоставить мне возможность уединиться. Он замечал у меня в руке блокнот и ручку, которые я не забывала брать с собой... А по вечерам Он просил меня прочесть написанное, затем молча обнимал меня... Мы оба молчали... Как я была благодарна ему за эти минуты молчания! Я чувствовала его дыхание, Он понимал, что со мной что-то творится, и это его не удивило...

Пришло время уезжать... Он неожиданно обнял меня за плечи, посмотрел прямо в глаза и сказал: «Если хочешь, можешь побыть еще несколько дней, потом я приеду за тобой...» Я засияла, улыбнулась и не могла понять, шутит Он или говорит всерьез... Но Он для себя уже решил, и мне не надо было думать, что ответить...

На следующее утро Он уехал вместе с детьми... Я могла распорядиться своим временем... Но не тут-то было. Новость о том, что Он уехал с детьми и оставил меня,

быстро облетела всех отдыхающих... Все смотрели мне вслед, шептались и с сожалением смотрели на меня... Они меня жалели и всячески подбадривали я, приглашали за свой столик и мешали моему уединению...

Наконец пришло «прозрение»... Они решили, что Он меня оставил, и мое молчание воспринимали за страдание... Я стала всеобщей темой для разговоров, и я позвонила ему... Каково было удивление всех, когда Он утром приехал, и я просто выбежала и бросилась ему в объятье... Нам казалось, что разлука длилась долго, долго...

Все хлопали, искренне радовались за нас, так и не поняв его поступок... и мой мир, в котором я живу, и который много лет храню...

ԱՇՆԱՆ
ԾԱՆԻԿՆԵՐ

ԱՇՆԱՆ ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ ՀՄԱՅՔԸ

Ծովինար Բաղդասարյանը 70 տարեկան է: Սակայն նրա պոեզիայի սիրահարներից ոչ ոք չի հավատում այդ իրողությանը, որովհետև նրա երգերում զգացվում են գարնան շունչն ու բույրը, լավատեսությունը, բարությունը, ցավին դիմակայելու ուժը, արարելու և գեղեցիկ ապրելու կորովը:

Հիրավի, այդպես է: Գեռևս տարիներ առաջ գրած իր երգերից մեկում Ծովինարը դիմել է ընթերցողին հետևյալ խորհուրդով.

Կատարյալ լինելուց դեռ

չապ են հեռու

Աշխարհն ու մարդը,

Դու անկրկնելի գործերով օժիր

Քո տեղն ու կյանքը...

Եվ առաջին հերթին Ծովինարն՝ ինքը, որպես քաղաքացի ու բանաստեղծուհի, ապացուցել է, թե ինչպես կարելի է դիմակայել անկանխատեսելի հարվածներին, ստեղծարար աշխատանքով կյանքում գրավել արժանի տեղ ու դիրք:

Ապրելու այս բանաձևով է Ծովինարը ողջագուրվել կյանքի անցած տարիներին, բյուրեղյա խղճով ու հպարտությամբ գիրկը բացել կյանքի աշնան առջև, գրավել իր երազած լուսաշող տեղը նրա գրկում:

Ծովինարը բանաստեղծ է Աստծո կամոք: Նա գրում է ռուսերեն, սակայն հուզաշխարհի երանգներով, մտածողությամբ, ճակատագրով, հույսով ու հավատով հայուհի է: Նույնիսկ նրա անունն է էպոսային՝ կնքված հայ դյուցազունների դիցուհի մոր անվամբ: Այս առիներնող երևույթի զգացումով էլ Ծովինարը մոր մասին գրում է.

*Մայրը աշխարհ է, սեր ու բարություն,
Մայրն սպասում է լուրջ պարասիսանի՝*

*«Ինչո՞ւ եմ տանջվում որդիներն իրենց,
Ինչո՞ւ եմ հոսում արցունքներն աղի,
Անիմաստ կռիվն, ասեք, ո՞ւմ է պետք»...
Մայրը աշխարհ է, բարություն ու սեր:*

Ծովինարը որպես բանաստեղծուհի, արցախյան ազգային-ազատագրական պայքարի ծնունդ է: Նրան ճանաչում են ոչ միայն Արցախի և Հայաստանի ընթերցողները, այլև Մոսկվայի գրական աշխարհի ներկայացուցիչները: Ռուս անվանի գրաքննադատ Անդրեյ Դոբրինինը գրել է. «Ծովինարի պոեզիան ճշացող չէ, պաթոսային չէ, գալիս է նրա ներաշխարհից: Նրա լիրիկան զգացմունքների ու հույզերի ամենափոքր իսկ տատանումների թրթռուն արտացոլանքն է, մեր ծանր օրերի թեթև զեփյուռն է: Ծովինարը վառ արտահայտված քնարերգու է: Նրա պոեզիան հրապարակային չէ, այն պահանջում է անշտապ ընթերցանություն, նրա գրքերի հետ մենակ մնալու անհրաժեշտություն»:

Ծովինարի քնարերգության մասին իրենց դր-

վատանքի խոսքն են ասել երջանկահիշատակ Բ.Ջանյանը, Գ.Գաբրիելյանը, Ա.Հովհաննիսյանը: Ականավոր բանաստեղծ Վ.Հակոբյանը գրել է. «Պոեզիան ոչ միայն այն է, ինչ արտահայտվում է պոետական բառերով, այլև, գուցե, ավելի շուտ, այն, ինչը չի ասվում, այլ դրսևորվում է բանաստեղծության ու գեղեցիկի հանդեպ ինքնամոռաց սիրո և վերաբերմունքի մեջ: Ես բարձր եմ գնահատում Ծովինար Բաղդասարյանի նվիրվածությունը բանաստեղծական մուսային: Գ-ա, անշուշտ, գնահատելի է»:

Ընթերցելով Ծովինարի բանաստեղծությունները, հստակ նկատել եմ, որ նրա երգերը իսկ և իսկ արցախյան բնության մեղմ շշուկներ են, որոնք անցել են արցախուհու ցաված ու երազող սրտի միջով: Կյանքի, սիրո, կարոտի, կորստի, վշտի, ակնկալության ծփանքներ են դրանք, կնոջ, մոր, քրոջ, սիրածի նուրբ խոստովանություններ՝ ուղղված մարդկանց, աշխարհին: Այս հանգամանքն էլ հենց հուշել է ինձ առաջ թարգմանել Ծովինարի բանաստեղծությունների մի

զգալի մասը, որ գետեղվել է նրա «Ցավ՝ ծնված երջանկությունից» ժողովածուում:

Հիմա Ծովինարի նոր գիրքն է ներկայացվում ընթերցողին՝ իմ թարգմանությամբ, որը կատարել եմ հաճույքով ու նվիրումով: Տարիները ոչինչ չեն փոխել բանաստեղծուհու հուզաշխարհում ու կենսափիլիսոփայության մեջ: Նույն ստեղծագործողն է՝ աշխարհի ու մարդկության հանդեպ մայրական նուրբ ու անմիջական զգացումներով, քնարերգուի սիրով ու տազնապներով, գարնանացող արցունքներով ու շոյող հույսերով, հայուհու ներքին հպարտությամբ ու կենսափիլիսոփայությամբ:

Այս անգամ Ծովինարը ցուցաբերել է ստեղծագործական խիզախություն, դիմել է քառյակի դժվարին ու կայուն ժանրին: Եվ կարող ենք ասել, որ հաջողվել է նրան՝ գրելու հարյուրից ավել քառյակներ, որոնցում երևում է ժամանակակից մարդու խոհերն ու ապրումներն արտահայտելու բանաստեղծական շնորհ:

Յոթանասնամյա կյանքի իր բարձունքից նա

դիմում է ընթերցողին՝ սիրել հայրենի օջախն ու եզերքը, լինել ընկերասեր, լավատես, հասկանալ կյանքը և ժամանակին գնահատել նրա պահերը, լինել նրբանկատ, անտեղի չխոցել բարեկամի սիրտը, կյանքը զարդարել ծառերով ու վարդերով, լինել համեստ, պաշտել ծնողներին, երեխաների հանդեպ լինել հոգատար, ձգտել՝ չմնալ մենակ: Բոլոր ժամանակների համար է ասված Ծովինարի այս իմաստությունը.

Մի հավատացե՛ք, որ մենակ կի՛նը

քերկրանքի մեջ է,

Մի հավատացե՛ք, որ մենությունը

կանայք կսիրեն,

Որ կնոջ համար մենակ ապրելը

երազ է, տենչ է,

Մի հավատացե՛ք, նա խաբու՛մ է ձեզ

ու նաև իրեն:

Ստեղծարար ու երախտագետ մարդկանց անունից է խոսում Ծովինարը: Նրա քնարական հերոսը խորհում է՝ շնորհակալ լինել կյանքից՝ տվածի համար, նաև իր «գուր չանցած տարիների»:

Ծովինարը չի ժխտում իր յոթանասուն տարիների անցած փունջը, գտնում է, որ մարդու հոգու մեջ երբեք չեն քնում գարնան ծաղիկները, ուստի պետք է շարունակել խնամել ու փնջել դրանք և ընծայել սերունդներին.

*Տարիներն արագ անցնում են, ընկեր,
Եվ փոփոխվում է մեր շուրջն ամեն ինչ,
Ժամանակն է, որ ինքդ էլ փոխվես,
Յանես քարոթյան երազներիդ ջիևջ:*

Ծովինարը ծով քնքշությամբ փառաբանում է մորը, որը «խղճի կերոն է, մայրենի բարբառ»:
Մոր համար ամեն ծնվող մանուկ մի մեծ աշխարհ է.

Աշխարհ է եկել այսօր մի մանուկ,
Իր շուրջն ամեն ինչ փոխվել է մեկեւն,
Արևն ավելի պայծառ է ժպտում,
Մորը թվում է՝ արև է երկնել,
Փոքրիկ մի մանուկ, ժպտացող նշխար,
Մայրիկի համար մի ամբողջ աշխարհ:

Բանաստեղծուհին մարդկային հուզաշխարհի անտես ու նրբերանգ լարերով է կապված աշխարհի հետ: Նա խորհուրդ է տալիս չխաղալ կրակի հետ, չմոռանալ միմյանց սիրելու Աստծո պատվիրանը.

Աշխարհը մեծ է, սակայն կյանքը՝ կարճ,
Բոլորն իմաստուն դառնալ չեն կարող,
Մեր նախնիների դասը միշտ հիշենք՝
Միրենք իրարու, լինենք համբերող:

Ծովինարը հայրենասեր բանաստեղծուհի է: Նրա ուշքն ու միտքը հայրենի երկրի, հայրական օջախի հետ է: Եվ հաճելին այն է, որ այդ

գեղեցիկ զգացումն արտահայտում է բանաստեղծական պատկերների հյուսվածքով, արտի ցավով ու տազնապով.

Շոգ ամառ էր...

Ճաքճքել էր շուրթը հողի,

Եվ այդ պահին երկնի մովում

Ելան ամպերն՝ առանց ցողի...

Հովերն ապա պար բռնեցին

Եվ ամպերին հեռու տարան...

Դաժան պար էր, սիրտս ցավեց՝

Պարարտ հողը մնաց ծարավ:

Ծովինարը միաժամանակ խորհուրդ է տալիս՝ ապրել ազնիվ, չլինել ազահ, եսակենտրոն, օտարամոլ: «Ուր արմատն իմ հինը չէ, Ինչ օտար է՝ իմը չէ», - գրում է բանաստեղծուհին:

Ծովինարն այն համոզմունքն ունի, որ մարդն է ստեղծում իր ժամանակը, չի կարելի ասել «Ձեռքս չի հասնում, ուժս չի ներում, չունեմ ժամանակ», որովհետև «կյանքը թափով գալիս է - գնում, ժամանակը քիչ է, գործերն՝ անբանակ»:

Իր քառյակներում Ծովինարն ստեղծում է իր պատվիրանները՝ ժողովրդական իմաստախոսությունների երանգներով: Այսպես. «Խորհենք, թե վաղը ինչ պիտի անենք», «Եթե ուզում ես ապրել պատվարժան, քեզ պատվով պահիր արարքներիդ մեջ», «Ինչ երկրի համար է, իմ ծիսձան-կամարն է», «Մերը չի ծերանում, չի մահանում սերը... Երջանիկը նա է, ով գտնում է սերը» և այլն և այլն:

Ծովինարը դիմավորելով կյանքի իր աշունը, «չի տխրում, զգում է հողի բուրմունքը... սարերի հմայքը... լսում՝ դարերի պատգամը» և հաստատում, որ «Աշունը բոլորի համար է...»:

Պետք չէ գայրանալ կամ տրտնջալ, այլ պետք է սովորել նրանից՝ բարիքներով կյանքը զարդարելու առեղծվածը:

Ծովինարը քարոզիչ-խորհրդատու չէ, նա իր կյանքով ու երգով միշտ եղել է իր ծննդավայրի հետ ու հարազատ դասեր իրավունքով է բարձրաձայնում.

*Ես իմ տանն եմ, իմ տանն եմ ես,
Իմ քաղաքի ջերմին գրկում...
Նա Մուսայիս լույս ուտանն է՝
Իմ երգի պես միշտ իմ սրտում:*

Ծովինարի բոլոր ընթերցողները հաստատում են նրա այս սրտաբուխ խոստովանությունը, մաղթում քաջառողջություն ու ստեղծագործական նոր հաջողություններ՝ ի փառս մեր նորօրյա քնարերգության հարստացման:

Սոկրատ ԽԱՆՅԱՆ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր, ԼՂՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

**ՈՂՋՈՒՆՈՒՄ ԵՆ
ԾՈՎԻՆԱՐԻ
ՔՆԱՐԵՐԳՈՒԹՅԱՆ
ԵՐԿՐՊԱԳՈՒՆԵՐԸ**

ԱՇՆԱՆ ԵՐԱՆՔՆԵՐՈՎ ԳԱՐՆԱՆԱԲՈՒՅՐ ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՉ

Պոեզիայի երկրպագուներին հերթական անգամ հաճելի անակնկալ է մատուցում Արցախի գրական ընտանիքի անդամ, ռուսագիր բանաստեղծուհի Ծովինար Բաղդասարյանը՝ ընթերցողի սեղանին դնելով «Աշնան ծաղիկներ» բանաստեղծությունների երկլեզու ժողովածուն՝ համաժամանակ ռուսերեն բնագրով և հայերեն թարգմանությամբ:

Ծովինար Բաղդասարյանը նուրբ քնարերգու է, մի շարք ժողովածուների հեղինակ: Կանացի շուքով ու հմայքով լեցուն նրա գողտրիկ բանաստեղծությունները, առանձին-առանձին և իրենց ամբողջության մեջ, տառապյալ, բայց և լավատեսության անսպառ լույսն իր ներաշխարհում ամբարած հայ կնոջ հոգու փայլատակումներ են՝ ի հակակշիռ կրած գրկանքների ու կորուստների, ապրած դառնու-

թյունների ու վշտերի ծանր բեռի: Երբեմն այն տպավորությունն էս ստանում, թե բանաստեղծուհին դիցաբանական Անթեյի առաքելությունն է ստանձնում իր փխրուն ուսերին՝ ձգտելով հոգու կրակը, տաք շողարձակումների մեջ բարուրած, պահ տալ որքան հնարավոր է՝ ավելի շատ մարդկանց, ամրապնդելով գալիք լավ օրվա նրանց բոլորի հույսն ու հավատը:

Այդ լուսաշող լավատեսությամբ է ներծծված նաև բանաստեղծուհու այս նոր ժողովածուն, որի մեջ քառատողերի ձև ու չափով ամփոփված գործերը, աչք ու հոգի շոյելով հանդերձ, միևնույն ժամանակ ստիպում են մտորել, որ, անկախ շարահյուսվող կյանքի մակրնթացություններից ու տեղատվություններից, ոչինչ անցողիկ չէ մարդու հոգում ու մտապատկերում, այլ մնալուն ապրում է, ավելին՝ ի գորու է ապրեցնել, եթե գոտեպնդված է եռամիասնական կենարար շաղախով՝ Հույսով, Հավատով ու Սիրով:

Ի լրումն ասվածի, կարևորեմ նաև, որ ժողովածուն բարձր արվեստով թարգմանել է արդի հայ գրականության նահապետներից մեկը՝ անվանի գրականագետ, բանաստեղծ Սոկրատ Խանյանը:

Շնորհավոր Ձեր տարեդարձը, տիկին Ծովինար, երկար կյանք Ձեզ, նոր քնարական հայտնություններ, անթառամ գեղեցկություն: Համոզված եմ, «Աշնան ծաղիկներ» ժողովածուն ևս մեկ ուշագրավ հանգրվան է Ձեր ստեղծագործական ճանապարհին, աշնան երանգներով, բայց և զարնանաբույր ծաղկեփուռ Ձեր՝ շնորհալի բանաստեղծուհու, հոբելյանի առիթով:

Միքայել ՀԱՉԱՆ
լրագրող, հրապարակախոս

ԾՈՎԻՆԱՐ ԲԱՂԳԱՍԱՐՅԱՆԻ ՀՈԳՈՒ ՈՒ ՄՐՏԻ ՊՈՆԶԻԱՆ

Ծովինար Բաղդասարյանի պոեզիան առանձնանում է, նախևառաջ, ոգեղենությամբ ու առավելագույն անկեղծությամբ: Նրա տողերում չկան պայմանականություններ, արտաքուստ պարզության ու ոչ խրթին հանգի հետևում թաքնվում են խորը ու համակող անձնական ապրումներ՝ իր անցկացրած ուրախ ու երջանիկ, տխուր և, ավաղ, թախծոտ, ողբերգական օրերի արտացոլումը: Միաժամանակ Ծովինար Մինասյանին երբեք չի լքում լավատեսական տրամադրվածությունը, նա չի դավաճանում իր աշխարհընկալմանը, բարությամբ է մոտենում մարդկանց ու շրջապատող ամեն ինչին: Սերը, Հույսը և Հավատը երբեք չեն լքում նրան:

Ապրելով ամենամոտ մարդկանց կորստի անանց ցավով՝ բանաստեղծուհին չի դադա-

րում Սիրո, Բարու և Գեղեցիկի մասին գրելուց՝ դրանց մեջ գտնելով, ինչպես ինքն է խոստովանում, փրկություն ու «վերստին ծնվելով»։ Դա սերն է՝ իր ընտրյալի, մոր, փայփայած երեխայի, հարազատ հողի, բնության հանդեպ... Հեղինակը գրում է.

*«Մի՛ շտապեք, մի՛ անապարեք,
Կյանքով դանդաղ ընթացե՛ք...
Զգացե՛ք ձեր Հողի բույրը...»*

Ծովինար Բաղդասարյանի բանաստեղծական տողերը «արթնանում են արշալույսի հետ, լվացվում ցողով», գետի շառաչյունի, առվակի քչքչոցի մեջ նա լսում է կախարդական մեղեդին, ըմբռնվում սոխակի դալալը, նրա «չորս տողերը» միշտ իր հետ են... Նա ձգտում է լիարժեք ապրել, զգալ ի վերուստ տրված յուրաքանչյուր ակնթարթ. «Կյանքի յուրաքանչյուր ակնթարթ անկրկնելի է... Կյանքի յուրաքանչյուր ակնթարթ թանկ է մեզ համար...»: Ընդ որում, նրան «ջերմացնում են

ոչ թե արևի շողերը, այլ խոսքերը, որ կրում է կրծքի տակ...» Դրանք Սիրո ու Բարության ջերմ խոսքերն են, քանզի «առանց Սիրո ապրել անհնար է»:

Տարիներն անգոր են Ծովինար անունով կնոջ առաջ.

*«Յոթանասուն տարի, ինչ է փոխվել
շուրջս...
Նույնն է արևը, նույնն են աստղերը,
լուսինը...
Իսկ կողքիս՝ նույն հավատարիմ
ընկերները...
Եվ Երկիրը, որն ի գորու չեմ մոռանալ...»*

Հիրավի «Սերը չի ծերանում, չի մեռնում, չի մարում, չի անհետանում...»

Իր մեծ սրտում ունեցած այդ Սիրով էլ ապրում է Ծովինար Բաղդասարյանը՝ շուրջը սփռելով բարություն ու ջերմություն...

Աշոտ ԲԵԳԼԱՐՅԱՆ

գրող, լրագրող, թարգմանիչ

ՍԵՐ՝ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ...

...Ծովինար կինն ու բանաստեղծուհին իր բովանդակ կյանքով ու ստեղծագործությամբ մերժում է խավարը, չարն ու դաժանը, ու երբ թվում է, թե ահա-ահա՝ կհանձնվի, կկոտրվի, կջարդվի, նրա հոգում լույսի մի շող համատում է այնպես, որ, գերբնական ճիգեր գործադրելով, դիմում է իր հավատարիմ ընկերոջն ու բարեկամին՝ պոեզիային և, որպես փորձված միջոց ու փրկօղակ, գրիչ է վերցնում, մտնում հույսի ու լույսի իր խորանը, յուրովի աղոթում ու խաղաղություն պարզևում ալեկոծ հոգուն: Ապա վերադառնում է, գտնում ինքն իրեն, ներդաշնակվում աշխարհին, շրջապատին, բնությանն ու իր համար փոքր-ինչ փայլատ դարձած կյանքին: Հետո նորից ու կրկին, և արդեն որերորդ անգամ, յուրովի հաստատում վաղուց հայտնի ճշմարտությունը, թե՛ մահվա-

նը կարելի է հաղթել միայն ու միայն արարումով:

Ծովինար մարդն ունի Աստծո տված շնորհներից օգտվելու մեծ շնորհք՝ լինել կին, մայր, տատիկ, սիրասուն զավակ, քույր, ընկեր և կարողանալ սիրել, կարոտել, հավատալ ու այդ ամենին վրադիր՝ մոխիրների միջից վեր հանել հոգու պայծառությունն ու նոր բացվող օրը դիմավորել ժպիտով և իմաստավորել ու գեղեցկացնել այն ու շարունակել սիրել, սիրել, սիրել...

Կարինե ԱԼԱՎԵՐԳՅԱՆ

բանասեր, թարերագետ,

ԼՂՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ

ԾՈՎԻՆԱՐ ՄԻՆԱՍՈՎՆԱ

Իմ կյանքի ճանապարհին Դուք երևացիք որպես շողշողուն աստղ, որի անսահման լույսի տակ ջերմացավ իմ սիրտն ու հոգին, ինչքան հուզմունք ապրեցի այս մի ամսվա ընթացքում, քանի՜-քանի՜ անքուն գիշերներ լուսացրի՝ մտովի հիշելով Ձեր չքնաղ դեմքը, աչքերի կախարդական փայլը, զգացի Ձեր հոգու խորությունը: Այո, ես իսկույն գտա Ձեզ, գտա, որովհետև ամբողջ իմ կյանքում փնտրում էի այդքան հարազատ ու մտերիմ մի հոգու, գտա, որովհետև այդպիսի մեծ հոգու կարիքն ունեի, իսկ Դուք միանգամից մտաք իմ կյանքի մեջ, որովհետև Դուք այն էակն եք, որի մեջ ես գտա մարդկային հոգու բոլոր արժանիքները: Դուք մեծ մարդ եք, և ես անչափ ուրախ եմ, որ պատահեցի Ձեզ, Դուք մոռացնել տվեցիք մեզ հետ պատահածը, ես նորից տեսա կյանքը գեղեցիկ, հպարտ: Ձեզ նման ես ևս սիրում եմ կյանքը, մենք հոգով շատ նման ենք իրար, դա

ես ընթերցեցի Ձեր աչքերում: Ես զգում էի, որ Ձեզ նայում են սիրահարվածի աչքերով, սակայն ուրիշ կերպ չէի կարող, սիրտս լիքն էր հույզերով, եթե հնարավոր լիներ այդ բոլորը բացատրել Ձեզ, բայց գիտեմ, որ դուք հասկացել եք ամեն ինչ: Այո, ես շատ երջանիկ էի, որ հանդիպեցի Ձեզ, բայց հիմա սիրտս լացում է, որ գուցե և նորից չտեսնեմ Ձեզ, ես պետք է փնտրեմ իմ Ծովինարին, չեմ հուսահատվում, գուցե կյանքը նորից կժպտա ինձ, ես չեմ դժգոհում կյանքից, նա ինձ միշտ պարգևել է ամենալավը, ամենագեղեցիկը, թեկուզ կարճատև, բայց ունեցել եմ մեծ, բուռն զգացումներ: Ձեր հոգու կրակը, ձեր աչքերի փայլը միշտ կլուսավորի ինձ, այնքան կուզեի, որ միշտ այդպես ջահել ու երիտասարդ մնաք, թող կյանքը Ձեզ ժպտա միշտ, որտեղ էլ որ լինեք, լինեք հպարտ ու բարձր, ինչպիսին որ կաք, ինչպիսին ես տեսա Ձեզ:

Ես շատ ուրախ եմ, որ հասկացաք ինձ, քանի՜-քանի՜ անգամ այս գիշերվա ընթացքում

ընթերցեցի Ձեր գրածը, ինչքան լավ է, որ Ձեզ ճիշտ ճանաչեցի և այն մեծ զգացումները, ապրումները Դուք հասկացաք, այո, մեր հանդիպումը շատ հաճելի էր, լիքը ամենանուրբ զգացումներով:

Անչափ խնդրում եմ չմոռանաք ինձ:

Ձերմորեն գրկում և համբուրում եմ Ձեր սիրելի դեմքը:

*Գնացիր, դատարկվեց իմ հոգին,
Որ լցված էր քեզնով ամենամիտ,
Հեռացար, տխուր եմ ես կրկին,
Տիրութունս մեծ է, անսահման:
Չգիտեմ, հիշում ե՞ս իմ մասին,
Հիշում ե՞ս անցյալը երջանիկ,
Գունե քիչ տխրո՞ւմ ես,
Որ այդպես հեռացանք անմեկին:*

Սոնյա ՅԱՂՈՒԲՅԱՆ

16.08.1992թ.

ԱՔՐՈՍՏԻԿՈՍ

*Նվիրում եմ սիրված բանասարտեղծուհի,
միշտ հմայիչ Ծովինար Բաղդասարյանին*

Ծագող արևի ջերմությունն ունես,
Որքան առինքնող ու հմայիչ ես,
Վարդի թերթի պես նուրբ ես ու քնքուշ,
Ինքդ բարի ես, ու խոսքդ անուշ:
Նրբանկատ ես և ներողամիտ, շատ
 հումորով ես և շատ սրամիտ,
Արդարամիտ ես՝ լավին ջատագով,
 անկախ տարիքից՝ ջահել ես հոգով,
Քույեապես ես դու կողմնորոշվում՝ բարի,
 դրական քո խոսքն ես ասում:
Ինչքան որ ապրես, ապրես երջանիկ,
Քեզ առողջություն և հազար բարիք:

*Ամենալավագույն բարեմաղթանքներով և
հարգանքներով, մանկագիր՝*

Ֆրիդա ՍԱՀԱԿՅԱՆ

ք. Երևան

ԾՈՎԻՆԱՐ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԻ ՊՈՆԶԻԱՆ

Ամերիկահայ ընթերցողներին ուզում եմ ներկայացնել արցախահայ մի բանաստեղծուհու, ով գրում է ռուսերեն, բազմաթիվ գրքերի հեղինակ է, բայց ապրում և շնչում է միայն հայավարի:

Հետաքրքիրն այն է, որ Ծովինար Բաղդասարյանը բանաստեղծուհի դարձավ հենց արցախյան պատերազմի ահեղ օրերին: Երբ պատերազմի դաշտում հերոսաբար կռվում էին ամուսինը, որդիները:

Տասնամյակներ բոլորած հայուհին մեկեն գրիչ վերցրեց ու սկսեց ապրել բանաստեղծական երփներանգ գույներով.

*Տարիքն այնքան էլ մեծ չէ երգերիս
Եվ չեն ծածկված ճերմակով այնպես...
Ինչո՞ւ եմ դարձել բանասարեղծուհի,
Գորշ էր թվում ինձ կյանքը ու դժգույն
Եվ ես ինչ-որ պահ վախեցա հանկարծ...*

Բայց ո՛չ, նա վախեցողներից չէր, զենքի փոխարեն գրիչ էր վերցրել ու մարտադաշտում ամուսնու և որդիների հետ, ասես կռվում էր թշնամու դեմ: Ճակատագիրը, որ միշտ շռայլ էր եղել նրա հանդեպ, այդ օրերին ասես երես թեքեց նրանից, կորցրեց սիրեցյալ ամուսնուն, աչքի լույսը՝ պատերազմի դաշտում թողեց որդուն: Ճակատագրի այս հարվածները թվում էին կկործանեն նրան, բայց...

*Քո մասին գրեմ,
Թե բախարի մասին,
Երկրային կյանքի,*

*Թե սիրո մասին,
Մեկ է՝ քախարիս հեյր
Համերաշխ չեմ ես,
Որ չար կարակով
Խաղում է ինձ հեյր:*

Ծովինարի երգերի քնարական հերոսը բացսիրտ է, հոգեպարար, ազնիվ, անմիջական: Ինչպես կանայք են ծնվում «հանուն մեծ սիրո, ցավի ու խանդի», այդպես էլ աշխարհ են եկել Ծովինարի երգերը: Ճշան, պճնագարդ, վերամբարձ և ճառային ոչինչ չկա նրա բանաստեղծություններում: Դրանք այնքան են կենսական, ճշմարտացի, որ հեղինակի խոհերն ու խորհուրդները դառնում են հոգիդ ջերմացնող թրթիռներ, թախիծդ ցրող շողեր:

Բանաստեղծուհին զրուցում է անկաշկանդ, խորհրդավոր, համոզիչ: Նրա երգերը, իսկ և իսկ արցախյան բնության մեղմ շրշյուններ են՝ անցած արցախուհու ցաված ու երագող

սրտի միջով: Իսկ ո՞վ չգիտի, որ սրտից բխած խոսքը գտնում է սրտերի ճանապարհը անկաշկանդ ու թևաբաց:

Կարդալով Ծովինար Բաղդասարյանի քնարական բանաստեղծությունները, կրկին համոզվում ես, որ բանաստեղծ լինելը աստվածատուր շնորհ է:

Հայկանուշ ՆԱԶԻՅԱՆ

լրագրող, ԱՄՆ

ԱՔՐՈՍՏԻԿՈՍ

Ծարավ եմ ծարավ այս լայն աշխարհում,
Օվկիանոսն անգամ էլ չի հերիքում,
Վանա լիճը տխուր է, խռով,
Իր գիրկն է կանչում հայերին բոլոր,
Կարոտն առնե իր ամբողջ հոգով:

Միքայել ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԾՈՎԻՆԱՐԻՆ

Ծովի պես ծփուն ես,
Ալիքի պես՝ քնքուշ,
Սրտիդ մեջ կա հրկեզ
Կարոտի մի տաք փուշ:

Թվում է, թե ձայնդ
Խեցի է գաղտնիքի,
Թվում է հմայքդ
Պարզևն է երկնքի:

Ուզում եմ քո հոգու
Գգվանքները գրկել,
Ինձ ու քեզ կրակուն
Կարոտից այս փրկել...

Համլետ ԿԱՐՈՒԿՅԱՆ

13.07.2010թ.

Ծաղկաջոր

Իմ հոգերուխ քառատողը
Լրաբերն է այգաբացի՝
Ափերի մեջ գարնան ցողը...
Նա իմ սիրտն է արևածին:

Յոթ տասնյակդ, երբ քո դուռն է ծեծում,
Ու բարձունքին ես դու իմաստունի,
Երբ տենչերով է քո սիրտը լեցուն,
Աստծուց դժգոհելը էլ իմաստ չունի:

Ես իմ տանն եմ, իմ տանն եմ ես,
Իմ քաղաքի ջերմին գրկում...
Նա Մուսայիս լույս ուտանն է՝
Իմ երգի պես միշտ իմ սրտում:

Յոթ տասնյակ տարի չի փոխվել ոչինչ,
Նույն ընկերներն են...
սրտամոտ ու ջերմ,
Նույն արեգակն է, նույն աստղերը ջինջ,
Եվ նույն մայր հողն է՝ մի ողջ Տիեզերք:

Միրո, հավատի խաչն է շողշողում
Իմ ազատաբաղձ քաղաքի վրա,
Ես հավատում եմ, որ այդ սուրբ գործում
Աստծո աջն է հովանին նրա:

Ես երդվել եմ իմ երգերին՝
Հրաժեշտ տալ թախիծին ծով,
Շոյել նրանց, որ ամենուր
Հնչեն ուրախ ու հոգեթով:

Այնքա՛ն բառեր են եռում իմ հոգում,
Այնքա՛ն երգեր են ծփում սրտիս մեջ,
Ազատ կարճակեմ, որ թևեն նրանք,
Որ թեթևանա հոգիս բազմատենչ,
Կռունկներին էլ պարզեմ ճախրանք:

Կյանքի պահերը անկրկնելի են,
Չենք էլ հավատում այդ հին օրենքին,
Երբ ճերմակում են գանգուրները մեր,
Նոր ենք հասկանում պահերը կյանքի:

Ես նորից «հպարտ» մենության մեջ եմ,
Երկիրն է ինձնից հեռանում նորից,
Նորից ամպերի երամի մեջ եմ,
Վառ մայրամուտն է մենակ թողնում ինձ:

Ոչ, չեմ լացելու, թույլ չեմ տա և քեզ,
Եվ բավ է, ինչքան բզկտվեց հոգիս,
Տխրությունը թող չվի ամպի պես,
Կյանքը հաղթում է, հավատա՛ դու ինձ:

Հոգու մեղեդի...

Ինչքա՛ն դժվար է ըմբռնել նրան,
Ինչքա՛ն դժվար է գտնել բանալին,
Փայփայել նրան ու լուռ հեռանալ:

Բառը բուժում է, ջարդում է բառը.
Բառը ընծայեք առանց բառերի,
Աչքերով շոյեք, շոյեք շուրթերով,
Բառով մի դիպչեք սրտի լարերին:

Հաճախ եմ շրջում թավ անտառներում,
դաշտերում ծաղկուն,
Մտքով հաճախ եմ փարվում երկնքի
աստղաշող մովին,
Դաշտեր եմ տեսնում,
օվկիանների ծփուն,
Գեղեցիկ ծովում ծնվում եմ նորից,
թևածում անվերջ,
Բայց քնում եմ խոր ունայնության մեջ:

Ամառն համառ է, չի գիջում տեղը,
չի ուզում գնալ,
Ծարավից հողի շուրթերն են ճաքում,
աշունն է ճամփին,
Պետք է զարդարել նրան ծառերով,
վարդերով ավան,
Ու բաց ճակատով կյանքը նվիրել
հողի ծփանքին:

Իմ տունն իմ բերդն է՝ լուսաշող մի կյանք,
Այնտեղ նաև իմ ստվերն է ճախրում,
Իմ տունն իմ բերդն է, հուշերն է իմ թանկ,
Ի՛նչ երջանկություն... մենակ չեմ ապրում:

Յոթը գմբուխտե, անգին քար ունեմ,
Նրանք արևի շողեր են հրկեզ,
Սիրտս քնար է, յոթը լար ունեմ.
Յոթ թռռնիկ ունեմ, երջանիկ են ես:

Դուսարբ... ամեն ինչ նկատում է նա,
Ոչինչ չես կարող թաքցնել նրանից,
Մրտիդ բառերը հեշտ կարդում է նա,
Քեզ հասկանում է մեն-մի հայացքից...
Նա ջերմություն է հաղորդում մարդկանց
Ու միշտ քեզ մոտ է, քեզ հավատարիմ,
Աստված իմ, Տեր իմ, աղաչում եմ Քեզ,
Պահպանիր նրան գթասիրտ Հոր պես:

Որդիս... հասակ է առել, ճերմակել,
Բայց մայրը նրան բալիկ է ասում,
Թե ինչ-որ բանում նա չի էլ հասցրել,
Միայն թե լինի ուրախ ու հասուն:
Նա մեկ անգամ չէ հանդիպել մահին,
Ճամփա է անցել քարոտ ու ահեղ,
Նա մեծ Սեր ունի՝ իր սրտի գահին,
Աստված թող նրանց
պահպանի մեկտեղ:

Ի՛նչ լավ է՝ ապրել այս երկրի վրա,
Լսել ամպրոպի, անձրևի ձայնը,
Տեսնել, թե ոնց են ամպերը պարում,
Թե ոնց է բացվում ալ վաղորդայնը...
Ի՛նչ լավ է ապրել այս երկրի վրա,
Երբ ողջունում են ծառերը իրար,
Երբ կյանքում ոչ ոք չի ապրում մենակ...
Ինչ հաճելի է... ամեն եղանակ:

Մի հավատացեք, որ մենակ կինը
բերկրանքի մեջ է,
Մի հավատացեք, որ մենությունը
կանայք կսիրեն,
Որ կնոջ համար մենակ ապրելը
երազ է, տենչ է,
Մի հավատացեք, նա խաբուծ է ձեզ
ու նաև իրեն:

Շնորհակալ եմ քեզանից, ով կյանք,
Իմ բերկրանքի և արցունքի համար,
Իմ բաժին բախտի, իմ բորբ արևի
Եվ իմ գրաված բարձունքի համար...
Շնորհակալ եմ այսօրվա համար,
Իմ ընկերների, բարեկամների,
Շնորհակալ եմ տվածիդ համար
Եվ իզուր չանցած իմ տարիների:

Մարդը մենակ է իր ամբողջ կյանքում,
Նա ճշմարտության դռներն է փակում,
Հոգու դռներն էլ չի բացում երբեք,
Մարդը մենակ է իր ամբողջ կյանքում:

Մայրն այցելեց տունը որդու,
Կարոտել էր իր թռռներին,
Բայց տնեցիք մորը թողած,
Հյուր գնացին ընկերներին:
Ամբողջ գիշեր մայրը լացեց,
Արցունքաթաց բարձը գրկած,
Սակայն ոչ ոք չհարցրեց՝
Տատի աչքերն ինչո՞ւ են թաց:

Քայլում եմ մեր փողոցներով, նայում
բարձր մեր լեռներին,
Աստղերին եմ նայում անվերջ, սրտիս
խորքում երազ ու երգ,
Այգաբացն եմ դիմավորում, հրաժեշտ
տալիս գիշերներին,
Ես սիրում եմ մաքառելը, հետ չեմ մնում
կյանքից երբեք:

Մնացել է ոչ քի՛չ, ոչ շա՛տ,
Որ անվանեն քեզ Գիցուհի,
Որ անվանեն հայրենապաշտ,
Անահիտվաժ արցախուհի
Ու հնայվեն քո հայացքով,
Ու հոլովեն անունը քո,
Որ միշտ քայլես ճակատդ բաց,
Կյանքը կոչես վառ այգաբաց:

Վերջին աշունը ինձ գիրկը առավ
Եվ հրաժեշտիս բառերը լսեց,
Իմ ծով թախիժը պատմություն դառավ,
Գարունն իմ վառման երազը կիսեց:

Չի քնում իմ Մուսան երբեք,
Երգերս ծնվում են իր հետ,
Իմ հոգու մասնիկն են նրանք,
Իմ Մուսան պարգևեց բերկրանք:

Իմ կրկուսեր որդիս...

Ես նրա կողքին փոքրիկ եմ այնքան,
Բայց սիրտս մեծ է, ջերմ է իմ հոգին...
Մայրական սերը մի գուլալ գետ է,
Որտեղ էլ լինի՝ իր որդու հետ է:

Անձրև, արի ընկերանանք,
Իմ թախիծը քշիր ու տար,
Անձրև տեղաց, ես քնեցի,
Մոր պես եղավ նա հոգատար:

Առավոտը աչքը բացեց,
Լռեց շանթը՝ ամպրոպացող,
Հանգստացան սարերը մեր,
Լույսդ բարի, հայրենի հող:

Մի մոռացեք Երկրում մանկանց,
Հրեշտակներ են նրանք անմեղ,
Երկրագնդում չարն է վիստում,
Ջարդե՛ք չարի ձեռքերն ահեղ:

Վիրավորանքը մի պահիր քո մեջ,
Քո հիշողության էջից էլ վանիր,
Նետիր շա՛տ հեռու, որ էլ չերևա,
Բարին չի սիրում չարիքը նանիր:

Մայրը լռին է տառապում կյանքում,
Ինչ էլ որ լինի՝ կարող է ներել,
Վիրավորանքը ջնջելով ճամփից,
Բարությանք իր ծով կարող է ներել:

Հրաժեշտ չեմ տալիս,
Գնում եմ պարզապես,
Որ չքայքայեմ աշխարհն այն շքեղ,
Որտեղ ապրում եմ սիրող դստեր պես:

Տարիներն արագ անցնում են, ընկեր,
Եվ փոփոխվում է մեր շուրջն ամեն ինչ,
Ժամանակն է, որ ինքդ էլ փոխվես,
Ցանես բարության երազների ջինջ:

Մայրն Աստված է, Աստված է մայր...
Ուր էլ որ լինես, նա քեզ հետ է հար,
Եվ կարևոր չէ տարիքը նրա,
Նա սրբություն է ձեր խղճի վրա:

Ինձ չեն ջերմացնում շողերն արևի,
Այլ բառերը այն, որ կրծքիս տակ են,
Դրանք բառեր չեն, սեր են, բարություն,
Սահմաններ չունեն և անպարփակ են:

Մամա...

Առաջին թոթովանք ու բառ,
Մեր խղճի կերոն, մայրենի բարբառ,
Տարիների հետ փոխում ենք բառը,
Սակայն չենք փոխում այն սիրո լարը,
Որ երգ է դառնում ու դառնում է տաղ,
Ասում ենք. «Մայրիկ, քո կյանքին

մատաղ»:

Երբ ճերմակում ենք ու տարիք առնում,
Մայրը մեր խղճի պատկերն է դառնում,
Հիշում ենք նրա աչքերը շողուն,
Որ մեզ համար է նուրբ սիրտը դողում,
Ասես դառնում ենք մանուկներն այն ժիր,
Որ խնդրում էինք. «Մամա՛, մեզ ներիր»:

Հայկական դուդուկ...

Այն անվանում եմ հոգու մեղեդի,
Հաղթանակի կոչ, սիրո քաղցր կանչ,
Չոհյալի մոր լաց, շրշյուն եղեգի,
Սրտերի թրթիռ, հաղթական բարձունք,
Սիրող սրտերի բերկրանքի արցունք:

Ով մարդ, լավ լսիր,
Քեզ նվիրեցի անսահման երկինք,
Արև ու աստղեր, լուսին ու երկիր,
Օվկիանոս ու ծով, դալար դաշտ ու սար,
Է՞լ ինչ ես ուզում ինձանից, ասա:

Աշխարհ է եկել այսօր մի մանուկ,
Եվ շուրջն ամեն ինչ փոխվել է մեկեն,
Արևն ավելի պայծառ է ժպտում,
Մորը թվում է՝ արև է երկնել,
Փոքրիկ մի մանուկ, ժպտացող նշխար,
Մայրիկի համար մի ամբողջ աշխարհ:

Երեկ մարդը կար, իսկ այսօր՝ չկա,
Բոլորն ասում են՝ մեղքն է Աստծու,
Մարդը դեպի ձեզ բացել էր ճամփա,
Մեղադրեք ձեզ, ոչ թե Աստծուն:

Մամա...

Միակն է բոլորի համար,
Եվ նուրբ բառեր ենք ընծայում նրան,
Նվիրում ենք սեր, երգեր անհամար,
Անունը գրում մեր սրտի վրա:

Հայրենի իմ հող,
Քեզնից հեռանում,
Վերադառնում եմ կարոտով մի նոր,
Ինչպե՞ս կարող է՝ որդին մոռանա
Քնքշանքը իր մոր:

Անձրև է տեղում...
Վազում են մարդիկ՝ շտապ, աջ ու ձախ,
Ուզում են մտնել մի մոտ ծածկի տակ,
Այդ պահին միտքս վառում է մի հուշ՝
Թե ոնց գազոնը տվի ոտնատակ:

Իմ երազներում հաճախ են թռչում,
Թևածում են ես լեռներում ծաղկած,
Երբ արթնանում են և ուշքի գալիս,
Տեսնում են միայն թևերս ջարդված:

Երբ փոթորկվում է անհանգիստ հոգիս,
Ասես աշխարհն է փոթորկվում այդժամ,
Ասես ծովերն են ելնում ափերից,
Սարերն են քայլում՝ ինձնից անբաժան:

Այնտեղ, ուր կյանքի իմաստը փողն է,
Եվ առուծախ է դառնում ամեն ինչ,
Այնտեղ, ուր չկա սեր ու բարություն,
Այնտեղ չի ծնվում երգը հնայիչ...

Հավատն ու հույսը Աստծո պարզն է,
Մի թողեք դրանք թառամեն հանկարծ,
Չսնռանաք, որ Աստված մեր Տերն է,
Ու չապրենք երբեք հույսերով հանգած:

Իմ կյանքի ճամփին աշունն է հիմա,
Իմ դուռն է ծեծում, որ ճամփու դնեմ,
Սակայն չեմ թողնում աշունը գնա...
Ես չեմ վախենում, ժամանակը չէ դեռ:

Հանդիպեցինք աշնան մի օր,
Եվ հենց այդ պահին՝ աշունը գնաց,
Բայց հանդիպումը այնքան էր ջերմին,
Ասես գարունն էր եկել գրկաբաց:

Ծնողները ծերանում են օրերի հետ,
Օրերի հետ մանուկներ են
դառնում նրանք,
Ծնողի պես նրանց
հարգենք ու պաշտպանենք,
Որ մենք էլ ենք ծերանալու՝ չմոռանանք:

Աշխարհը մեծ է, սակայն
կյանքը՝ կարճ:
Բոլորն իմաստուն դառնալ չեն կարող,
Մեր նախնիների դասը միշտ հիշենք՝
Սիրենք իրարու, լինենք համբերող:

Կյանքը դաժան է, նաև անարդար,
Այնքա՛ն վիշտ ունի և այնքա՛ն խռովք,
Բայց մենք դառնում ենք միշտ
նրան սատար,
Ներում ենք նրան ու դարձնում նորոգ:

Ես հոգու մեջ ունկնդրում եմ և՛ մեղեդի,
և՛ լռություն,
Պարտեզի մեջ լսում եմ ես սոսափյունը
գարնան հովի,
Բնությունը Աստծո շունչն է՝ և՛ բարիք է,
և՛ բարություն,
Բնությունը իմ երգի մեջ ծփում է՝
ոնց շունչը ծովի:

Շոգ ամառ էր...
Ճաքճքել էր շուրթը հողի,
Եվ այդ պահին երկնի մովում
Ելան ամպերն՝ առանց ցողի...
Հովերն ապա պար բռնեցին
Եվ ամպերին հեռու տարան...
Դաժան պար էր, սիրտս ցավեց՝
Պարարտ հողը մնաց ծարավ...

Մի վռագեք, մի՛ շտապեք,
Հանգիստ քայլեք կյանքի հունով,
Բույրն զգացեք դուք մայր հողի,
Ապրեք նրա սեզ անունով,
Հողը կյանք է, հողը՝ անուն,
Նրանով ենք մենք վեհանուն:

Մենք ոսկու հետ միշտ զգույշ ենք
վարվում,
Հաշիվ ենք պահում՝ միշտ տեղը տեղին:
Մոռանալով մեզ, նրան ենք փարվում,
Չպաշտենք ոսկին՝ մորմոքով դեղին:

Լսում եմ ես կախարդական մեղեդին,
Ասես գետերն են շաչում,
կարկաչում է առուն,
Ասես սոխակն է երգում, ձայնն է հնչում
ջութակի,
Եվ մեղեդու ծփանքից հոգիս
թևեր է առնում:

Երբեք մի՛ ասա՝ «երբեք»
Ու մի զարմանա երբեք,
Կյանքը հարթեցված ուղի չէ,
Արդարի ճամփան դյուրին չէ,
Աշխարհը մոլորված ատյան է,
Կյանքը գիտության մատյան է:

Ունայնություն...

Իզուր անցկացվող այցելություններ,
զրույցներ դատարկ,
Ինչքա՛ն հայացքներ՝ չարամիտ ու սուր,
Ասե՛ք, որտե՞ղ եք, ի՛նչ բարեկամներ,
Ո՞ւմ հետ կարող եմք զրուցել մինչ լույս,
Ընթոշխներ երգեր, պոեզիա կարդալ,
Հրաժեշտի պահին գոնե ջերմ ժպտալ...

Աստված իմ, գիտեմ, որ դու ինձ հետ ես,
Որ պահապանը և պաշտպանն ես իմ,
Որ ես ծնվել եմ վառ աստղի ներքո,
Որ թագուհի եմ... նաև՝ ճորտը քո...

Աստված իմ... նվիրում ես ինձ
ամեն օր երգեր,
Դրանք ինձ համար ծաղկեփունջ են ճոխ,
Դրանցով ձեռք եմ բերում ընկերներ,
Եվ թող իմանան, որ երգերն են քո...

Աստված իմ... դու ես աշխարհն
արարել,
Եվ հիշողություն պարգևել մարդուն,
Հիշողությունն այդ բայց ինչո՞ւ խլել,
Մարդն առանց հուշի ոչինչ է կյանքում:

Վերջին ամիսն է աշնան,
Նա մեկ ցուրտ է, մեկ թախծոտ,
Պիտի զիջի ձմռանը,
բայց չի ուզում հեռանալ.
Ոչինչ անել չես կարող,
դա օրենքն է Աստծո:

Դու հասկացար կյանքը,
երբ հրաժեշտ տվեց,
Երբ թողածը նրա աննշան էր ու քիչ,
Երբ քունքերիդ վրա ձյունը
հետքն իր թողեց,
Ինքդ պիտի հյուսես
կյանքը քո լուսաջինջ:

Աստված իմ...
Ես քո հանդեպ սրտաբաց,
Հոգուս փեշերն եմ փռում...
Ուրիշ կերպ էլ չեմ կարող,
Ես չեմ ապրի այն երկրում,
Որտեղ չունեմ հույսի շող,
Ուր արմատն իմ հիմը չէ,
Ինչ օտար է՝ իմը չէ:

Դու լռության բառերը երբեք հաշվել
չես կարող,
Տիեզերքի աստղերը երբեք հաշվել
չես կարող,
Մարդու սիրտը աշխարհ է, երազների
մի օվկիան,
Նրա տարբեր լարերը երբեք հաշվել
չես կարող:

Ինձ հետ ի՞նչ է կատարվում...
 հասունացե՞լ եմ, արդյոք,
Իմ մտքերն ու խոհերը, ինչպես աշնան
 խիտ ամպեր,
Մերք հրաժեշտ են տալիս ու մերք
 դառնում են կարոտ,
Աննինջ սիրո նման են՝ խռովկան ու
 անհամբեր:

Ասում են կինը պիտ ուժեղ լինի՝
Ճակատագրի հարվածը տանող,
Բայց ես ուզում եմ լինել քնքշասիրտ,
Սիրող գրկի մեջ սիրո լույս ցանող:

Մպասեցի ես զանգի, զանգն այն
սակայն չհնչեց,
Օրս դարձավ խաչմերուկ, սպասումի
մի հեքիաթ,
Հույս ու հավատ կորցրի, ասես
սիրտս ճնլվեց,
Հիասթափման ծովի մեջ ի՞նչ սպասում,
ի՞նչ բերկրանք:

Չմեռ է... ձյուն է, փոթորիկ, քամի,
Բայց շուտով կանցնի, կհալչի ձյունը,
Գարունը գիտի օրենքն այդ ժամի,
Եվ գիտի՝ ինչ է համբերությունը...
Բայց իմ կարոտը սիրտս ո՛նց տանի:

Բոլորն ասում են. «Ձեռքս չի հասնում,
Ուժս չի ներում, չունեմ ժամանակ»,
Բայց կյանքը թափով գալիս է-գնում...
Ժամանակը քիչ, գործերն՝ անքանակ:

Մի մեղադրեք, մի դատեք մորը,
Թե անգամ ինչ-որ մեղք է կատարել,
Ու մի մոռացեք շատ կարևորը,
Որ իր կրծքի տակ նա է ձեզ պահել:

Չեմ կարող ասել, նաև հասկանալ,
Թե հաճախ ինչ է կատարվում ինձ հետ,
Չեմ կարողանում ես քեզ մոռանալ,
Թեկուզ դարձել ես հեռվում հնչող երգ:

Թե փողն են դարձնում իմաստը կյանքի,
Թե փողն են դարձնում աղոթքը անանց,
Փողն են համարում աղբյուրը փառքի...
Տե՛ր իմ, խղճում եմ ես նման մարդկանց:

Նորից մեզ հյուր է մեր Ամանորը,
Նորից մեկ տարով մենք
դարձանք ավագ,
Ճոխ սեղաններով անցավ մեր օրը.
Եվ ապա հանգիստ ժամերը առանք,
Եվ դա էլ է պետք ու պիտի տանենք,
Ու խորհենք՝ վաղը ինչ պիտի անենք:

Կորցրել եմ ես իմ ազատությունը,
Կախված եմ ասես անդունդից անհուն,
Ինձ չեմ ճանաչում, ասես ճամփորդ եմ,
Ազատությունը իմ երազն է ջինջ՝
Ոչ թե ինձ համար, այլ իմ գրիչի:

Իմ քառատողում կյանքի թրթիռն է,
Սրտերի կանչն է, երազը հոգու,
Իմ քառատողը մարդկանց համար է,
Ծաղկի նման է երգս բողբոջում...

Կնոջ սիրտը օվկիանոս է,
Անսահման է ու փոթորկուն,
Օվկիանի մեջ մի փարոս է,
Նա սրտեր է միայն փրկում...

Կյանքը հավերժ չէ,
Այն սկիզբ ունի, ունի նաև վերջ,
Եթե ուզում ես ապրել պատվարժան,
Քեզ պատվով պահիր արարքներիդ մեջ:

Ամեն մարդ չէ, որ կարող է
թողնել հետք,
Ամեն մարդ չէ գոհ
իր սիրուց ու բախտից,
Ամեն մարդու դու չես կարող
մեկնել ձեռք,
Ամեն մարդ չէ, որ խույս կտա
չար ախտից:

Ինչքան հեռու եմ քեզնից,
Այնքան խորն եմ քեզ սիրում,
Այգաբացդ, երեկոդ,
Մոր նման եմ ինձ գերում,
Սիրում եմ իմ օջախը,
Ընկերներին հարազատ,
Քո արևն եմ սիրում ես
Ու թևելը քո ազատ.
Ինչ իմ երկրի համար է,
Իմ ծիածան-կամարն է...

Կինը կյանք է, կինը՝ սեր,
Սրտերի փուշ պիտ հանի,
Լինի քնքույշ, սիրաբեր
Ու բարություն սերմանի,
Գառնա փարոսն իր ազգի
Եվ ժպիտը լուսայգի:

Սհա, իմ տանն են, ծանոթ պատերն են,
Ծանոթ ստվերներ ու դեմքեր ծանոթ,
Իմ լեռնաշխարհի հին ճամփաներն են,
Ինձ համար դարձած երազ ու կարոտ:

Երբ առավոտը նուրբ ժպտում է քեզ,
Դու ևս ժպտա, նաև հիշիր ինձ,
Մի՛ մեղադրիր, այլ հաշվիր անյպես,
Որ եկեղեցում ինձ տեսար նորից:

Ես սրտիս մեջ պահում եմ
մորս քնքույշ պատկերը,
Ինչքա՛ն սեր ու բարություն ու երազ
կար կրծքի տակ,
Ահա ինչու չեմ տանում արարքները
չար մարդկանց
Ու համարում եմ նրանց
վայրենի ու ստահակ:

Իմ քաղաքը...

Ինչքա՛ն է հարուստ մարդկանցով բարի,

Լավ ընկերներով՝ զարդը աշխարհի,

Ինչքա՛ն երջանիկ ու ցնծուն օրեր,

Տասի օրորներ, պապի հորովել,

Քաղաք չէ, բերդ է,

Հայրական պատգամ,

մոր քնքույշ ձեռք է:

Հրաժեշտ չեմ ասում... ու չեմ գնում ես
Ես սպասում եմ ինչ-որ մի բանի,
Գուցե կատարվի հրաշք իմ հոգում,
Գուցե երգ դառնա կարոտն իմ հոգու,
Բայց շտապում եմ, ես պետք է գնամ,
Իրերս հավաքեմ, ա՛խ, ինչպե՞ս մնամ:

Ամեն մի օրը, առավոտն ամեն,
Ասես բերկրանքի ծես է մեզ համար,
Երբ մութն է իջնում, խորիում ենք նորեն,
Որ օրը բացվի մոր պես սիրառատ:

Ներողամիտ եմ, ես ներել գիտեմ,
Դուք էլ ինձ ներեք, երբ որ պահը գա,
Թե ինչի համար՝ ես էլ չգիտեմ,
Ներենք իրարու, որ կյանքը ժպտա:

Ես իմ հողի բուրմունքն եմ զգում,
Հնայքն եմ զգում իմ սեզ սարերի,
Ես նրանց սիրուց ցնծում եմ, հարբում,
Նաև պատգամն եմ լսում դարերի:

Անքուն մնալուց չեմ տխրում երբեք,
Աստղերի ծովում իմ աստղն եմ
փնտրում,
Խորհում եմ՝ մարդիկ գալիս են- գնում,
Իսկ աստղերն իրենց հին Ասքն են
գրում:

Աշունը բոլորի համար է,
Գալիս է՝ առանց հարցմունքի,
Նրա դեմ դու մի գայրանա,
Սովորիք նրա մեծ կյանքից:

Դու կին ես... ու միշտ
Հիշիր այդ մասին,
Հիշիր, երբ կյանքիդ աշունը կգա,
Ճերմակը շատ է սագում կնոջը,
Եթե բնությունն է նվիրել նրան:

Գարուն է...
Չմռան օրերից հետո,
Օրերից հետո սառն ու ցրտաշունչ,
Եվ ինչքան լավ է, երբ ձմռան ցրտին
Գարունն է բացվում՝ հոգու մեջ անուրջ:

Հասունանում են երգերը իմ նոր,
Քայլում են ինձ հետ՝ դեպի հեռաստան,
Չարդարում են ինձ ու թևեր տալիս,
Չեն թողնում երբեք, որ հանգստանամ:

Ուր էլ լինում եմ՝ իմ կյանքից անկախ,
Նորից ուզում եմ վերադառնալ տուն,
Պատուհանի մոտ լուռ հանգստանալ,
Շոյել լեռները՝ արծիվների բույն,
Աչքերս փակել ու թևել հեռուն,
Երկրիս պատկերը՝ իմ նոր երգերում:

Խոստացել եմ իմ երգերին՝
Հրաժեշտ տալ տխրությանը,
Գիտեմ, բոլորն այդ են ուզում,
Հեռվում լինեն կամ թե՛ տանը...
Խոստացել եմ ցանցը նետել
Ու վերացնել չարիք ու չար,
Պատուհանս լրիվ բացել
Եվ արարել նոր երգաշար:

Ինձ «Կին-աշուն» են անվանում սիրով,
Բայց տխրում եմ ես ու թախծում երկար,
Թեկուզ աշունը վառ է գույներով,
Եվ անվանում են մեծ ստեղծարար,
Մակայն նրանից փախչել չես կարող,
Երգի աղբյուր է ամենակարող:

Եսենինին պաշտում եմ ես,
Շիրազն է իմ հոգու եռքը,
Մալինինը սեր է հրկեզ,
Բայց Ջիվանն է սրտիս երգը...

Շնորհակալ եմ քեզնից, ով մարդ,
Դու իմաստուն ու տեր կամքի,
Որ խոսում ես իմ շուրթերով,
Իմ աչքերով նայում կյանքին:
Շնորհակալ եմ քեզնից, ո՛վ մարդ՝
Ե՛վ իմաստուն, և՛ մեղապարտ:*

* Այդ տողերը նվիրված էին Արմեն Խաչատուրովիչին... Դրանք ծնվել էին իմ արվեստի հանդեպ հետաքրքրության, իմ հանդեպ ունեցած հավատի, նրա բարության համար երախտագիտության զգացումից... Իսկ որքա՛ն խրատներ, որքա՛ն բարի խոսքեր, որքա՛ն հետաքրքիր գրույցներ՝ պեղծվա՞յի, նրա նշանակության մասին... Ոչ ամեն օր և ոչ ամենքին է բախտ վիճակվում իր կյանքում հանդիպել բյուրեղի պես այդքան մաքուր, տաղանդավոր ու համեստ մարդու, մեծատառով անձնավորության...

Լուսավոր այդ մարդու հիշատակն ընդմիշտ լուսավոր կմնա...

Մերը չի ծերանում, չի մահանում սերը,
Չի խաղաղվում երբեք ու չի անհետանում,
Միրո սահմանները որոշել է Տերը,
Երջանիկը նա է, ով գտնում է սերը:

Օրացույցի մեջ Ութն է Մարտի,
Նայում եմ լռին, շշնջում այսպես,
«Այն մի աշխարհ է թվերում անթիվ,
Նրան մեծարիք իմաստունի պես»:

Աշնան ծաղիկներն ուրիշ բույր ունեն,
Ժպտում են, թախծում գույներով ուրիշ,
Նրանք ապրում են ուրիշ խոհերով,
Խոսում են, հոսում հուներով ուրիշ:
Նրանք ժպտալով տառապում են խոր,
Անքնության մեջ՝ դառնում թևավոր...
Ծաղիկներն աշնան՝ բազմերանգ նարոտ,
Անցյալի փունջ են ու գարնան կարոտ:

Այս մի քանի օրվա մեջ մի ամբողջ
կյանք ապրեցի,
Ինձ հետ էին ամենուր
ընկերներս սրտաբաց,
Թե ու թիկունք ինձ եղան,
նրանց սիրով հարբեցի,
Լեռան առվի նման ջինջ,
ինչպես գարնան այգաբաց:
Համենատես ինչի՞ հետ,
Աստծո պարզև են նրանք,
Ընկերության մեջ ազնիվ,
տարիների թև-թիկունք,
Շնորհակալ եմ նրանց,
պարզևեցին ինձ նոր կյանք,
Թևեր տվին արծվային, մի նոր թռիչք՝
դեպ բարձունք:
Ուր լինում եմ աշխարհում,
ինձ հետ գարուններն են մեր,
Գարուններն իմ այդ դուք եք,
հավատարիմ ընկերներ...

Հայրենի հող...

Ե՛վ բարի, և՛ ջերմ, և՛ մեծ իմաստուն,

Բարիքը գրկին, արևը սրտում,

Ջնքույշ, բուրավետ,

Մոր պես քաղցր է գրուցում ինձ հետ...

Ուր էլ լինում եմ, հողս հայրենի,

Ինձ տուն է կանչում՝ լեզվով մայրենի...

Իմ հոգու մեջ է, իմ սրտի վրա,

Իմ ամբողջ կյանքով ես պարտք եմ նրան:

Եղբայրը... անչափ հեռու է, անհաս,
Սակայն տարածքը արգելք չէ երբեք,
Երբ սիրտդ հանկարծ
Տխրում է, թախծում,
Նա հովանի է... նման Աստծու...

Քույր իմ...

Մեկ-մեկ ուզում եմ քեզ

մայր անվանել,

Մեկ-մեկ ուզում եմ ձեռքդ համբուրել

երախտիքով խոր,

Որ մայրություն ես արել սրտագին...

Շնորհակալ եմ մեր նուրբ մայրիկին,

որ ծնել է քեզ

ու նվիրել մեզ...

Շնորհակալ եմ բարեգութ Աստծուն...

Ես սիրում եմ քեզ քնքշասիրտ մոր պես...

Անցնում են տարիները... Կյանքն ասես չընթերցված գիրք լինի՝ մինչև վերջ չիմաստնավորված... Նրա յուրաքանչյուր էջը քո անցած ու անդառնալի ճանապարհն է... Այն կարող է հարթ կամ փշոտ ճանապարհ լինել... Կարևորը՝ հետադարձ հայացք նետելով, հիշել ու ողջունել այն ամեն լուսավորը, որ տեղ գտավ քո կյանքում... Տարիների հետ հուշերն ավելի վառ երանգներ են ստանում, առավել գիտակցաբար ընկալվում, իսկ որոշ անցքեր՝ առեղծված մնում...

Կարևոր չէ՝ որտեղ ես հայտնվել ճակատագրի կամոք, որտեղ է քեզ նետել կյանքը, ինչ անակնկալներ ու փորձություններ է այն պատրաստում քո համար...

Կարևորն այն է, որ այօր, հիմա դու այստեղ ես... Դու քայլում ես քո Հողի վրա, հանդիպում քո ընկերներին, նայում գեղազարդ լեռներին, շնչում նրա մաքուր, լեռնային օդը, ըմբռնվում նրա բնությունն ու հիշողության մեջ արթնացնում երջանիկ օրերն ու ակնթարթները...

Պոեզիան ու արվեստն անխուսափելի են...
Դրանք մարդկանց միջև հաղորդակցության
լեզուն են մեր մոլորակի վրա: Միայն նրանց
միջոցով ենք կարող տեսնել, փոխանցել, լսել
ու զգալ սրտի զարկը, մարդկային հոգու հուզ-
մունքը... Միայն նրանց է հոգին թույլ տալիս
հավել իրեն, իր ամենամվիրական անկյուննե-
րին ու միայն նրանց միջոցով ենք զգում ու
հասկանում, որ միայնակ չենք Երկրի վրա, որ
բոլորս միատեսակ ենք սիրում, կարոտում,
տառապում...Ու բոլորիս միատեսակ է հու-
զում մեր Երկրի ապագան...

Ամեն ինչ անցնում է... և՛ մանկություն, և՛ պատանեկություն... Քեզ հետ մնում է միայն հիշողությունը... Այն ավելի երկար է դառնում, իսկ կյանքը՝ ավելի կարճ... Ժամանակն անողոք է, այն բաժանում է անցյալը ներկայից, և անցյալը դառնում է հեռու, անհասանելի՝ ինչպես բարձր երկնքում սավառնող ամպերը... Նրան չես հասնի, չես դիպչի...

Սա իմ աշխարհն է...

աշխարհ, որտեղ շողում է մեղմ, տաքուկ արևը...որտեղ երկինքը սփռված է վառ, բոցկլտացող աստղերով... որտեղ լուսնկա գիշերը հերթափոխում է հոգնած, վաստակած օրվան, որտեղ երկնականաբար պատված է թեթև ամպերով, որոնց հետ անվերադարձ սահում են մեր տարիները... որտեղ ձմռանը երկիրը զգեստավորվում է ճերմակ, փափուկ մուշտակով... իսկ գարնանը՝ ծաղկափթթիք դաշտեր, հովիտներ...իսկ ամռանը՝ անծայրածիր, հրապուրող ծովը, թռչկոտող առվակները, դայլայլող սոխակները...որտեղ աշնանը ծառերը խայտաբղետ ու երփնավառ հանդերձանքով են պճնվում... Ես ապրեցի իմ

ամառը, գարունը... Հիմա իմ աշունն էմ ապրում ու այնքա՛ն գեղեցիկ նրա հետ ներդաշնակվում... Իսկ ձմեռը դեռ հեռո՛ւ է, նրա մասին մտածել դեռ չեմ ուզում...

Այս աշխարհը պարզև է մեզ Աստծուց... Հնարավորինս երկար ապրենք՝ այս աշխարհում, այսօր... Իսկ թե ինչպիսին կլինի այն վաղը, միայն Աստծուն չէ, որ պիտի մտահոգի...

*Իմ հուշերում պահպանված մի դեպք...
Այն կեղեքում է հոգիս, հիշեցնում է ինձ,
որ ամպերից իջնել չի կարելի....*

Ամառ էր... Ընկերներով որոշել էինք Ձերմուկ գնալ՝ ընտանիքներով, երեխաների հետ հանգստանալու... Ուրախ ընկերախումբ էր հավաքվել... Անցավ մի շաբաթ, ինչ-որ բան ինձ չէր հերիքում... ու հանկարծ հասկացա՝ առանձնանալու կարիք ունեի... Եվ ես հաճախ էի կտրվում ընկերների շրջապատից ու պարզապես թափառում, գտնում էի գեղեցիկ վայրեր, ու այդ գեղեցկությունից իմ հոգում անհասկանալի մի բան էր կատարվում... Բառերը սեղմվել էին կրծքիս ու փորձում էին դուրս հորդել... ինչպես մի երեխա, որ ինն ամիս հետո նեղվածք է զգում ու ճչալով լույս աշխարհ է գալիս... Իմ «երեխան» լույս աշխարհ եկավ՝ երկչոտ ու հոգին հուզող տողերի տեսքով՝ արցունքներով, որ հոսում էին այ-

տերն ի վար, և որոնց համար բացատրություն չէի գտնում... Ես թաքնվում էի հետաքրքրասեր հայացքներից, որոնք փորձում էին հասկանալ իմ հաճախակի անհայտանալը... Միայն Նա էր զգում ու ամեն կերպ փորձում ինձ հնարավորություն ընձեռել՝ առանձնանալու... Նա իմ ձեռքին նկատում էր նոթատետրն ու գրիչը, որոնք չէի մոռանում հետս վերցնել... Իսկ երեկոները, նա խնդրում էր ինձ կարդալ գրածս, այնուհետև լուռ համբուրում էր ինձ... Երկուսս էլ լռում էինք, որքա՛ն շնորհակալ էի նրան լռության այդ րոպեների համար... Ես զգում էի նրա շունչը, Նա հասկանում էր, որ ինձ հետ ինչ-որ բան է կատարվում, ու դա նրան չէր զարմացնում... Եկավ տուն վերադառնալու ժամանակը... Նա անսպասելիորեն գրկեց ինձ, նայեց ուղիղ աչքերիս մեջ ու ասաց. «Եթե ուզում ես, կարող ես մի քանի օր էլ մնալ, հետո ես կգամ քո հետևից...»: Ես փայլեցի, ժպտացի ու չէի կարողանում հասկանալ՝ կատակո՞ւմ է նա, թե՞ լուրջ է ասում... Բայց Նա իր համար արդեն որոշել էր, և կարիք չկար մտածելու՝ ինչ պատասխանել ...

Հաջորդ առավոտ երեխաների հետ նա մեկնեց ... Ես կարող էի տնօրինել ժամանակս... Բայց դա դեռ ամենը չէր... Լուրը, որ նա երեխաների հետ հեռացել ու թողել է ինձ, արագ տարածվեց հանգստացողների շրջանում... Բոլորը նայում էին հետևիցս, ինչ-որ բան շճնջում ու կարեկցանքով էին ինձ նայում ... Նրանք ինձ խղճում էին ու ամեն կերպ հուսադրում, հրավիրում իրենց սեղանը և խանգարում իմ առանձնությանը... Նրանք որոշել էին, որ նա ինձ թողել է, և իմ լռությունն ընկալում էին որպես իմ տառապանք... Ես նրանց խոսակցությունների ընդհանուր թեման դարձա, և ես զանգեցի նրան ... Որքա՛ն մեծ էր համընդհանուր զարմանքը, երբ նա առավոտյան եկավ, ու ես պարզապես դուրս վազեցի ու նետվեցի նրա գիրկը... Մեզ թվում էր, որ բաժանումը տևեց երկա՛ր, երկա՛ր... Բոլորը ծափահարում էին, անկեղծ ուրախանում մեզ համար՝ այդպես էլ չհասկանալով նրա արարքը, և իմ աշխարհը..., որտեղ ապրում եմ, և որը երկար տարիներ պահում-պահպանում եմ...

СОДЕРЖАНИЕ

Сократ Ханян. Очарование осенних цветов 3

ПРИВЕТСТВУЮТ ПОЧИТАТЕЛИ

ЛИРИКИ ЦОВИНАР

<i>Микаэл Гаджиян.</i> Букет с осенними оттенками, благоухающие весенним ароматом	14
<i>Ашот Бегларян.</i> Поэзия души и сердца	
Цовинар Багдасарян	16
<i>Каринэ Алавердян.</i> Любовь -ко всем	19
Здравствуйте, дорогая Цовинар Минасовна	21
Мои четыре строчки... ..	25
Если семьдесят стукнуло тебе... ..	25
Я дома... ..	26
Семьдесят лет... ..	26
Высоко, высоко... ..	27
Я обещала стихам своим... ..	27
Сколько слов в душе накопилось... ..	28
Каждый миг жизни... ..	28
Снова в «гордом» одиночестве я... ..	29
Нет! Я плакать не буду... ..	29
Мелодия души... ..	30

Слово лечит... ..	30
Я часто брожу по лесам... ..	31
Лето не хочет уйти... ..	31
Свежо и прохладно... ..	32
Красивая женщина... ..	32
Мой дом - моя крепость... ..	33
Не верьте, что женщине хорошо одной... ..	33
Семь изумрудных камней у меня... ..	34
Дочка... ..	36
Сын... ..	37
Как хорошо жить на Земле... ..	38
Жизнь!... ..	39
Человек по жизни - одинок... ..	40
Мать к сыну собралась... ..	40
Хожу по улицам своим... ..	41
Не спится Музе моей... ..	41
Мой младший сын... ..	42
Дождь... ..	42
Снова утро наступило... ..	43
Помните о детях на Земле... ..	43
Не держи обиды в себе... ..	44
Мать... ..	44
Я не прощаюсь... ..	45
Время идет... ..	45
Мама... мама... ..	46

Меня согревают не солнечные лучи... ..	46
Мама... ..	47
Армянский дудук... ..	48
Человек... ..	48
Родился маленький человечик... ..	49
Есть человек и нет человека... ..	49
Мама... ..	50
Родина моя... ..	50
Дождь... ..	51
Я часто во сне улетаю... ..	51
Словно буря разразилась... ..	52
Там, где смыслом жизни становятся деньги ...	52
Вера... ..	53
Осень у порога моего... ..	53
Мы встретились с нею... ..	54
Годы идут... ..	54
Мир большой... ..	55
Жизнь сурова и несправедлива... ..	55
Услышать тишину... ..	56
Знойное лето... ..	56
Не торопитесь... ..	57
Мы бережно относимся к деньгам... ..	57
Волшебная музыка... ..	58
Никогда не говори: «Никогда»... ..	58
Суета... ..	59

Бог мой...	59
Бог мой...	60
Бог мой, Ты сотворил этот мир...	60
Последний месяц осени...	61
Ты понял жизнь...	61
Бог мой...	62
Сколько в молчанье слов...	62
Что со мною...	63
Женщина должна быть сильной...	63
Я ждала звонка...	64
Зима...	64
Все некогда...	65
Не вините, не осуждайте мать...	65
Не могу объяснить...	66
Если деньги - смысл жизни...	66
Вот и Новый год прошел...	67
Я свободу потеряла...	68
Сколько можно вместить...	68
Сердце женщины - океан...	69
Жизнь не бесконечна...	69
Не каждая оставит след в душе...	70
Чем дальше от тебя...	70
Быть женщиной - значит жить...	71
Вот я и дома...	71
Если утро улыбнется тебе...	72

Я в сердце храню...	72
Город мой...	73
Я не прощаюсь...	73
Каждый день и каждое утро...	74
Я всех за все прощаю...	74
Я чувствую запах моей Земли...	75
Когда мне не спится...	75
Осень приходит ко всем...	76
Ты - женщина...	76
Весна...	77
Стихи мои...	77
Где бы я ни была...	78
Я обещала стихам своим...	78
«Женщина-осень»...	79
Я Есенина понимаю...	79
Спасибо тебе человек...	80
Любовь не стареет...	81
Восьмое марта...	81
Что пожелать вам, женщины мои...	82
Осенние цветы...	83
За эти несколько дней...	84
Земля моя...	85
Сестричка моя...	86
Брат...	87
Сыну...	88

<i>Амаяк Багдасарян. Как трудно жить...</i>	89
Когда печаль душой владеет...	90
Дни летят...	91
Здравствуй, Мама...	92
С Новым годом поздравляю...	93
Мысли, как ветер, как ураган...	94
И снова ввысь стремлюсь...	95
Все наши беды и печали...	96
Нам хватит горя и печали...	97
Нет слаще слова...	98
Не верь тому, кто много обещает...	99
Дорогая и милая Мама...	99
Любимые... не умирают...	100
Нам помнить надо все...	101
Пусть дни твои летят...	102
Сон ушел от меня...	103
Жизнь — это игра...	103
Иногда, чтоб уйти от суеты...	104
Это мой мир...	105
Поэзия и искусство неизбежны...	106
Все проходит...	106
Проходят годы...	107
Неважно, где ты...	107
Мир, в котором я живу...	108

ՔՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Սոկրատ Խանյան. Աշնան ծաղիկների հմայքը ... 112

ՈՂՋՈՒՆՈՒՄ ԵՆ ԾՈՎԻՆԱՐԻ

ՔՆԱՐԵՐԳՈՒԹՅԱՆ ԵՐԿՐՊԱԳՈՒՆԵՐԸ

Միքայել Հաջյան. Աշնան երանգներով
գարնանաբույր ծաղկեփունջ 124

Աշոտ Բեգլարյան. Ծովինար Բաղդասարյանի
հոգու ու սրտի պոեզիան 127

Կարինե Ալավերդյան. Սեր՝ ամենեցուն... 130

Սոնյա Յաղուբյան. Ծովինար Մինաստվա 132

Ֆրիդա Սահակյան. Աքրոստիկոս 135

Հայկանուշ Նազիկյան. Ծովինար
Բաղդասարյանի պոեզիան 136

Միքայել Հարությունյան. Աքրոստիկոս 140

Համլետ Կարճիկյան. Ծովինարին 141

Իմ հոգեբուխ քառատողը... 142

Յոթ տասնյակդ, երբ քո դուռն է ծեծում... 142

Ես իմ տանն եմ... 143

Յոթ տասնյակ տարի 143

Սիրո, հավատի խաչն է շողշողում... ..	144
Ես երդվել եմ իմ երգերին... ..	144
Այնքա՛ն բառեր են եռում իմ հոգում... ..	145
Կյանքի պահերը անկրկնելի են... ..	145
Ես նորից «հպարտ» մեմոթյան մեջ եմ... ..	146
Ոչ, չեմ լացելու... ..	146
Հոգու մեղեդի... ..	147
Բառը բուծում է... ..	147
Հաճախ եմ շրջում թավ անտառներում... ..	148
Ամառն համառ է... ..	149
Իմ խոհերի մեջ թարմ է ամեն ինչ... ..	150
Գեղեցկուհի կին... ..	150
Իմ տունն իմ բերդն է... ..	151
Յոթը զմբուխտե, անգին քար ունեմ... ..	151
Դուստրը... ..	152
Որդին... ..	153
Ի՛նչ լավ է՝ ապրել այս երկրի վրա... ..	154
Մի հավատացեք, որ մենակ կինը բերկրանքի մեջ է... ..	155
Շնորհակալ եմ քեզանից... ..	156
Մարդը մենակ է իր ամբողջ կյանքում... ..	157
Մայրն այցելեց տունը որդու... ..	157
Քայլում եմ մեր փողոցներով... ..	158

Մնացել է ոչ քի՛չ, ոչ շա՛տ... ..	159
Վերջին աշունը... ..	160
Չի քնում իմ Մուսան երբեք... ..	160
Իմ կրտսեր որդին... ..	161
Անձրև... ..	161
Առավոտը աչքը բացեց... ..	162
Մի մոռացեք Երկրում մանկանց... ..	162
Վիրավորանքը մի պահիր քո մեջ... ..	163
Մայրը լռին է տառապում կյանքում... ..	163
Հրաժեշտ չեմ տալիս... ..	164
Տարիներն արագ անցնում են... ..	164
Մայր Աստված է... ..	165
Ինձ չեն ջերմացնում շողերն արևի... ..	165
Մամա... ..	166
Հայկական դուդուկ... ..	167
Ով մարդ, լավ լսիր... ..	167
Աշխարհ է եկել այսօր մի մանուկ... ..	168
Երեկ մարդը կար... ..	168
Մամա... ..	169
Հայրենի իմ հող... ..	169
Անձրև է տեղում... ..	170
Իմ երազներում հաճախ եմ թռչում... ..	170
Երբ փոթորկվում է անհանգիստ հոգիս... ..	171

Այնտեղ, ուր կյանքի իմաստը փողոց է... ..	171
Հավատն ու հույսը... ..	172
Իմ կյանքի ճամփին աշունն է հիմա... ..	172
Հանդիպեցինք աշնան մի օր... ..	173
Ծնողները ծերանում են օրերի հետ... ..	173
Աշխարհը մեծ է... ..	174
Կյանքը դաժան է... ..	174
Ես հոգու մեջ ունկնդրում եմ... ..	175
Շոգ ամառ էր... ..	176
Մի վռագեք, մի՛ շտապեք... ..	177
Մենք ոսկու հետ միշտ զգույշ ենք վարվում... ..	177
Լսում եմ ես կախարդական մեղեդին... ..	178
Երբեք մի՛ ասա՝ «երբեք»... ..	178
Ունայնություն... ..	179
Աստված իմ, գիտեմ, որ դու ինձ հետ ես... ..	180
Աստված իմ... ..	180
Աստված իմ...դու ես աշխարհն արարել... ..	181
Վերջին ամիսն է աշնան... ..	181
Գու հասկացար կյանքը... ..	182
Աստված իմ... ..	183
Գու լռության բառերը երբեք հաշվել չես կարող... ..	184
Ինձ հետ ի՞նչ է կատարվում... ..	185

Ասում են կինը պիտ ուժեղ լինի... ..	186
Սպասեցի ես զանգի... ..	186
Չմեռ է... ..	187
Բոլորն ասում են... ..	187
Մի մեղադրեք, մի դատեք մորը... ..	188
Չեմ կարող ասել... ..	188
Թե փողն են դարձնում իմաստը կյանքի... ..	189
Նորից մեզ հյուր է մեր Ամանորը... ..	189
Կորցրել եմ ես իմ ազատությունը... ..	190
Իմ քառատողում կյանքի թրթիռն է... ..	190
Կնոջ սիրտը օվկիանոս է... ..	191
Կյանքը հավերժ չէ... ..	191
Ամեն մարդ չէ, որ կարող է թողնել հետք... ..	192
Ինչքան հեռու եմ քեզնից... ..	193
Կինը կյանք է... ..	194
Ահա, իմ տանն եմ... ..	194
Երբ առավուտը նուրբ ժպտում է քեզ... ..	195
Ես սրտիս մեջ պահում եմ... ..	195
Իմ քաղաքը... ..	196
Հրաժեշտ չեմ ասում... ..	197
Ամեն մի օրը... ..	197
Ներողամիտ եմ... ..	198
Ես իմ հողի բուրմունքն եմ զգում... ..	198

Անբուն մնալուց չեմ տխրում երբեք... ..	199
Աշունը բողբոջի համար է... ..	199
Դու կին ես... ..	200
Գարուն է... ..	200
Հասունանում են երգերը իմ նոր... ..	201
Ուր էլ լինում եմ... ..	201
Խոստացել եմ իմ երգերին... ..	202
Ինձ «Կին-աշուն» են անվանում... ..	203
Եսենինին պաշտում եմ ես... ..	203
Շնորհակալ եմ քեզնից... ..	204
Սերը չի ծերանում... ..	205
Օրացույցի մեջ Ութն է Մարտի... ..	205
Աշնան ծաղիկներն	206
Այս մի քանի օրվա մեջ	207
Հայրենի հող... ..	208
Եղբայրը... ..	209
Քույր իմ... ..	210
Անցնում են տարիները... ..	211
Կարևոր չէ՝ որտեղ ես հայտնվել... ..	212
Պոեզիան ու արվեստն անխուսափելի են... ..	213
Ամեն ինչ անցնում է... ..	214
Սա իմ աշխարհն է... ..	215
Ամառ էր... ..	217

**Цовинар Багдасарян
Ծովինար Բաղդասարյան**

**ОСЕННИЕ ЦВЕТЫ
ԱՇՆԱՆ ԾԱՊՆԻՆԵՐ**

Թարգմանիչ, առաջարանի հեղինակ
բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԼՂՀ գիտության վաստակավոր գործիչ **Սոկրատ ԽԱՆՅԱՆ**

Խմբագիր՝ բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր, ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ
Վարդան ՀԱԿՈՒՅԱՆ

Սրբագրիչ՝
Ռուսերեն շարվածքը՝
Հայերեն շարվածքը՝
Համակարգչային էջադրումը՝
Կազմի ձևավորումը՝

Ս.Խաչունց
Ծ.Բաղդասարյանի
Ն.Գրիգորյանի
Թ.Հարությունյանի
Մ.Սայիյանի

Տպագրությունը՝ օֆսեթ: Թուղթը՝ օֆսեթ: Չափսը՝ 60x84¹/₁₆
Ծավալը՝ 14.5 տպ. մամուլ+16 էջ ներդիր: Տպաքանակը՝ 500:

Տպագրվել է «Գիզակ պլյուս» հրատարակչության տպարանում:
375000, ԱՀ, ք. Ստեփանակերտ, Հ. Հակոբյան, 25
Հեռ. /+374/47946360, /+374/97302002 Էլ. hsuagte՝ dizak-plus@mail.ru

